TÜBA-AR 28/2021

ANTANDROS SUR SEKTÖRÜNDE ELE GEÇEN BİR GRUP ROMA DÖNEMİ SERAMİĞİNİN TİPOLOJİK İNCELEMESİ*

TYPOLOGICAL ANALYSIS OF A GROUP OF ROMAN PERIOD CERAMICS FROM THE CITY WALL SECTOR IN ANTANDROS

Makale Bilgisi | **Article Info**

Başvuru: 06 Haziran 2020 | Received: June 06, 2020
Hakem Değerlendirmesi: 07 Haziran 2020 | Peer Review: June 07, 2020
Kabul: 09 Nisan 2021 | Accepted: April 09, 2021

DOI : 10.22520/tubaar2021.28.001

Rabia AKTAŞ**

ÖZET

2001 yılından itibaren farklı alanlarda devam eden Antandros Antik Kenti kazılarında, çalışma alanlarından birisi de Sur Sektörü olarak tanımlanan Hellenistik Dönem suru ve üzerinde yer alan geç dönem yapılarıdır. Bu alanda, ilk etapta yerleşim alanlarının yayılımını belirleyebilmek amacıyla, 2006 yılında başlanan kazı çalışmaları 2013 yılına kadar devam etmiştir. Bu süre zarfında, MÖ 4. yüzyıla ait sur duvarı, bu duvarın iç kısmındaki alanda Hellenistik ve daha erken yerleşimlere ait yapılanma izleri ve sur duvarı üzerinde Roma Dönemi'ne ait yapılar belirlenmiştir. Alandan elde edilen malzemelerin en yoğun kısmını Hellenistik ve Roma Dönemi'ne ait seramikler oluşturmaktadır. Geç dönem mimarisi içinde yer alan Roma Dönemi hamamına ait su ile ilişkili yapıların çevresinden ele geçen bir grup Roma seramiği bu makalenin konusunu oluşturmaktadır. Toplam 38 parça içinde Doğu Sigillata A, B, C, Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikler, Kandiller, Maşrapalar, Kapalı Kaplar ve Lekaneler vardır. Seramikler, tipolojik açıdan formlarına göre incelenmiştir. Malzemelerin stratigrafik veri sunmayan bir alandan ele geçmiş olması, analojiyle tarihleme yolunu seçmeyi zorunlu kılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, değerlendirilen malzeme grubunun dönemsel aralığının MÖ 1. yüzyıl-MS 6. yüzyılın ortası olduğunu söylenebilir. Bu çalışmayla hem Sur Sektörü hem de Antandros Antik Kenti'nin diğer alanlarında ele geçen Roma seramiğinin dağılımı, tipolojisi, niteliği ve kronolojisiyle ilgili ön sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antandros, Kuzey Ege, Roma Dönemi Seramiği, Doğu Sigillata A, B, C, Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri, Roma Kandilleri, Kaba Seramik.

* Antandros Antik Kenti Sur Sektörü Roma Seramikleri üzerine çalışmama izin veren sayın Prof. Dr. Gürcan POLAT'a çok teşekkür ederim.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.
e-posta: raktas@kastamonu.edu.tr ORCID: 0000-0002-5257-9814

The contents of this system and all articles published in Journal of TÜBA-AR are licenced under the "Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0".

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

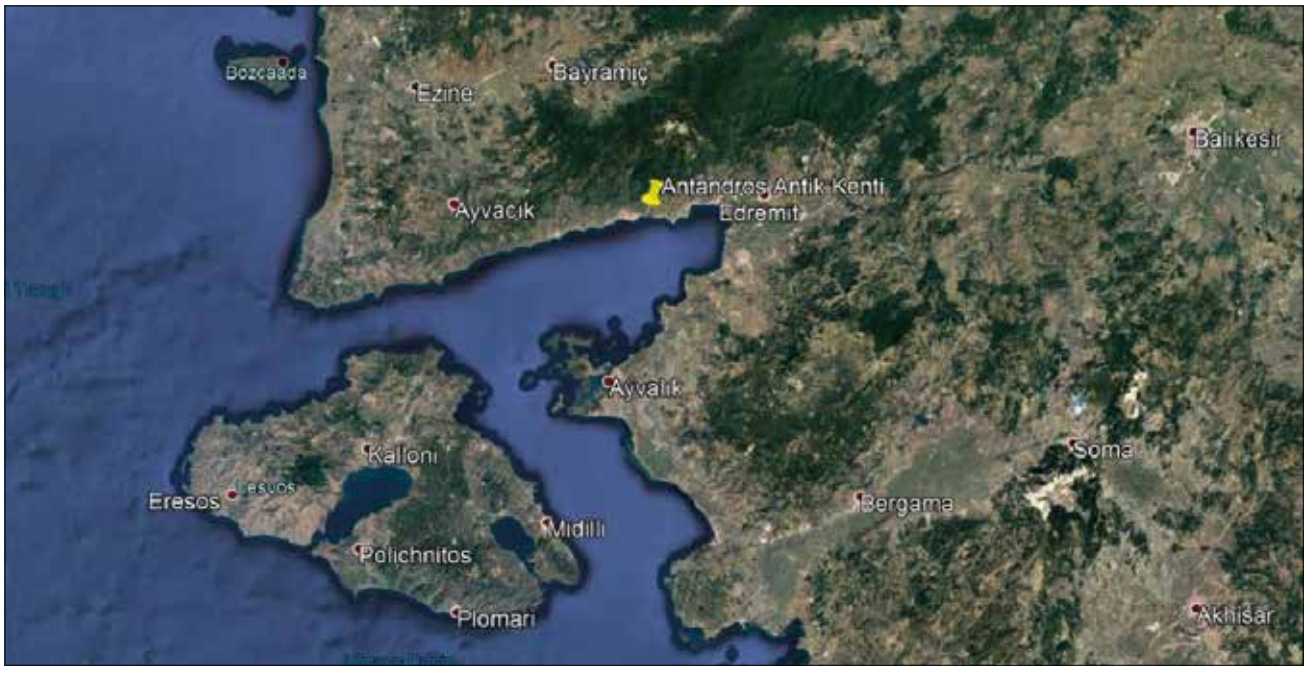
ABSTRACT

In the Antandros Ancient City excavations that have been continuing in different areas since 2001, one of the study areas is the Hellenistic defensive wall, which is defined as the City Wall Sector, and the late period structures on it. In order to determine the extent of the settlement areas, the excavations in this area started in 2006 and continued until 2013. During this time period, a defensive wall dating back to the 4th century BC, the Hellenistic and earlier settlement traces in the area inside this wall, and structures belonging to the Roman Period were revealed. The majority of the materials found in the area consist of the Hellenistic and Roman ceramics. The subject of this article is a group of Roman Ceramics uncovered from the water-related structures belonging to the Roman Bath, which is located in the late period architecture. Among the 38 pieces are Eastern Sigillata A, B, C, Phocaean Red Slip Pottery, Lamps, Jugs, Thin Walled Wares and Lekanes. The ceramics were examined according to their typological forms. The fact that the materials were obtained from an area which does not provide stratigraphic data made it obligatory to choose the analogy dating method for the material. As a result of the study, it can be said that the periodic interval of the evaluated material group is the 1st century BC-mid 6th century AD. With this study, it is aimed to reach preliminary results about the distribution, typology, quality and chronology of Roman ceramics found in both the City Wall Sector and other areas of Antandros Ancient City.

Keywords: Antandros, North Aegean, Roman Ceramics, Eastern Sigillata A, B, C, Phocaean Red Slip Pottery, Roman Lamps, Coarse Wares.

GİRİŞ

Günümüzde, İda Dağı'nın (Kaz Dağı) güney eteğinde, Edremit Körfezi'nin kuzey kıyısında konumlanmış olan Antandros Antik Kenti, bugün Edremit ilçesi sınırları içinde yer alır (Fig. 1)[1]. 2001 yılından beri devam etmekte olan Antandros kazı çalışmalarında, başlıca sektörlerden birisi Kaletaşı tepesinin batı eteğinde yer alan Sur Sektörü'dür (Dereboyu I) (Fig. 2)[2]. 2006 yılında kentin yerleşim alanlarının yayılımını belirlemek adına bu alanda başlanan kazı çalışmaları, 2013 yılında kadar devam etmiştir. Bu süre zarfında, MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen sur duvarının bugüne kadar yaklaşık 20 m. uzunluğundaki bir bölümü açığa çıkarılmıştır (Fig. 3)[3]. Ayrıca, sur duvarının güney kısmında Hellenistik Dönem yapıları ve doğu kısımda sur duvarının üstüne inşa edilmiş de hypocaust sisteminde devşirme mimari malzemenin kullanılması, bu hamamın Roma İmparatorluğu'nun gücünün azaldığı ve refah düzeyinin düştüğü MS 5-6. yüzyılda inşa edildiğini düşündürmektedir[5]. Hamama ilişkin su hatları ve su yapılarında yürütülen çalışmalarda; su hatlarından iki tanesinin kuzey-güney doğrultulu pişmiş toprak künk hattı, iki tanesinin ise açık su kanalı olduğu belirlenmiştir (taş ile kapatılmış). Tespit edilen bu su kanallarının birisinin güneydoğuya devam ederek müstakil bir yapı ile birleştiği gözlemlenmiştir (Fig. 6-7, 8). Buna ek olarak, bu mekanın güneyinde olasılıkla daha geç bir dönemde inşa edilmiş yuvarlak planlı bir yapı içinde ele geçen yanmış künk ve seramik parçaları bu alanın daha sonradan ocak (fırın) olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir (Fig. 7, 8).

Figür 1: Antandros Antik Kenti konum / *Antandros Ancient City location*

Roma Dönemi'ne ait bir hamam yapısı tespit edilmiştir (Fig. 4, 8)[4]. Bazı bölümlerde Bizans yapıları tarafından tahrip edildiği anlaşılan hamam yapısının doğusunda ve güneydoğusunda hamamı besleyen su kanalları ve suyla ilişkili yapılar (havuz?) ortaya çıkarılmıştır (Fig. 5-6, 8). Hamamın yapısında Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlendirilen seramik malzemenin karışık olarak ele geçmesi hamam için kesin bir tarihlendirmeyi mümkün kılmamıştır. Buna karşın, hem duvarlarda hem

SUR SEKTÖRÜ ROMA DÖNEMİ SERAMİKLERİ

Yukarıda da tanımlandığı gibi Antandros Antik Kenti Sur Sektörü'nde Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait yapılar, birbirini tahrip ederek ve üst üste oturarak kesintisiz bir yerleşimin varlığını gösterir. Mimari yapıların yanı sıra Arkaik Dönem'den Geç Roma Dönemi'ne kadar geniş tarihsel aralığa sahip olan seramik malzeme de bu kesintisiz yerleşimin varlığını destekler. Söz konusu malzeme MÖ 6. yüzyıl-MS 7. yüzyıl gibi geniş tarihsel aralığa sahip olmakla birlikte, bu makalenin konusunu Geç Roma hamamının güneydoğusu, 3 no.lu su kanalının doğusu ve 1 no.lu

[1] Makale içinde yer alan tüm fotoğraf ve çizimler Antandros Antik Kenti kazı arşivinden alınmıştır. Fotoğraflar Sayın Firdevs SAYILAN tarafından çekilmiştir.

[2] Polat vd. 2007: 459; Polat vd. 2009: 4-5, 7; Polat vd. 2010: 101-103.

[3] Polat vd. 2011: 277-279.

[4] Polat vd. 2009: 5-7; Polat vd. 2010: 103-104.

[5] Polat vd. 2009: 6; Polat vd. 2010: 104.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Figür 2: Antandros Sur Sektörü konum /*Antandros, The City Wall Sector location*

Figür 3: Erken Hellenistik Sur / *Early Hellenistic City Wall*

Figür 4: Erken Hellenistik Sur, Hellenistik yapılar ve Geç Roma hamamı / *Early Hellenistic City Wall, Hellenistic building and Late Roman bath*

Figür 5: Hamamın doğusundaki su kanalları / *Water channels in the east of the bath*

su yapısının batısında kalan alandan ele geçen bir grup Roma seramiği oluşturur (Fig. 6-7). Bu çalışmada Sur Sektörü ve Antandros Antik Kenti'nin diğer alanlarında ele geçen Roma seramiklerinin dağılımı, niteliği ve kronolojisi hakkında ön sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir. Yakın gelecekte analiz çalışmaları da gerçekleştirilerek daha kapsamlı bir çalışma yapılması planlanmaktadır. Makalenin kapsamını, form adına farklılık gösteren 38 adet örneğin tipolojik incelemesi, analoji çalışması, kataloglaması ve göreli tarihlendirmesi

Figür 6: Hamamın güneydoğusundaki su kanalları ve su yapıları / *Water channels and water structures in the southeast of the bath*

Figür 7: Hamamın güneydoğusundaki su yapıları ve geç dönem ocak / *Water structures and late period oven in the southeast of the bath*

oluşturmaktadır. Malzeme grubunun ele geçtiği alanda[6] farklı dönemlere (Hellenistik, Roma ve Bizans) ait mimari yapıların birbirini tahrip etmesine bağlı olarak, stratigrafik bir değerlendirme mümkün olmamıştır. Bunun sonucunda malzemenin tarihlendirilmesinde daha çok tipolojik gelişim, morfolojik özellik ve analoji çalışmasından faydalanılmıştır. Bu kapsamda incelenen 38 Roma Dönemi seramiği öncelikle form gruplarına, daha sonra kendi içinde tarihsel sıra ve tiplerine göre sınıflandırılmıştır.

Kaliteli (İnce) Seramik Grubu: Terra Sigillatalar

Doğu Sigillata A

Bu makalenin konusunu oluşturan seramik malzemenin ele geçtiği alanda, Doğu Sigillata A[7] grubuna ait tek örnek profil vermektedir (Kat. No. 1, Fig. 9). Kaide-gövde parçası olan bu örnek, 10 YR 8/3 çok soluk kahverengi hamurlu, halka kaidelidir. Kaide altında ise bir adet çıkıntı yer alır. İçi ve dışı kırmızı firnisli[8] olan örnek, kaide profili, kaide altında yer alan çıkıntı, kil ve firnis yapısıyla Doğu Sigillata A grubu içinde yer alır. Diğer antik kentlerde ele geçen Doğu Sigillata A grubu örnekleri incelendiğinde; Kat. No. 1, Hayes tarafından yapılmış olan sınıflandırmada, Form 29 ve Form 30 ile kaide profili ve kaide altında yer alan çıkıntı ile yakınlık sergiler[9]. Kaide altında yer alan benzer çıkıntılar, Mısır kazılarında ele geçmiş İskenderiye Sigillatalarında da gözlemlenir[10]. Kenyon söz konusu kaide profiline sahip örnekleri Samaria Form 1 grubu içinde MÖ 30 civarına tarihler[11]. Yine, Berenice örnekleri, Kenyon ve Hayes temel alınarak Doğu Sigillata A grubu olarak sınıflandırılmıştır[12]. Troia buluntuları arasında var olan örnekler de benzer kaide profiline ve kaide altında çıkıntıya sahiptir[13]. Atina Agorası buluntuları arasında, kaide altında çıkıntı yer alan örnekler form III-IV grupları altında MÖ 1. yüzyılın sonu-MS 1. yüzyılın başına tarihlenir[14]. Buna ek olarak, Paphos, Andriake, Isauria, Antiokheia, Patara, Sinabıç (Dalısandos?), Tarsus ve Antandros Yamaç Ev örnekleri de benzer tarihlere aittir[15]. Yukarıda verilen örnekler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu tip dik ağızlı geniş ve sığ tabakların ağız yapılarının farklılık göstermesine karşın, benzer kaide profillerinin farklı formlarda ortak olarak kullanıldığı görülür**.** Kat. No. 1, her ne kadar kaide profili açısından Hayes Form 4, 29 ve 30 ile benzerlik sergilese de kaide altında yer alan çıkıntı, Hayes Form 29-30 örneklerinde karşımıza çıkar. Yapılan analoji çalışması sonrasında, bu tipin buluntu tabakaları ve Hayes sınıflandırması referans alarak genel olarak MÖ 30-MS 50 yılları arasına tarihlendiği gözlemlenir. Bu bağlamda, Kat. No. 1'in tam profil verecek kadar iyi korunmamış olması formu konusunda

[6] Bu makalenin konusunu Geç Roma hamamının güneydoğusu, 3 no.lu su kanalının doğusu ve 1 no.lu su yapısının batısında kalan alandan ele geçen bir grup Roma seramiği oluşturur.

[7] Tipolojik gelişim için bkz.: Hayes 1985: 9-48; Aktaş 2018: 35.

[8] Terra Sigillata seramiklerinin dış kaplama boyasının Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramiklerinin aksine, Hellenistik Dönem seramiklerinin firnisleri kadar kaliteli yapı sergilemesi nedeniyle, bu grup malzemenin dış kaplaması için "astar" yerine "firnis" teriminin kullanımının daha uygun olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle metin içinde Sigillata grubu seramikler için astar yerine firnis terimi kullanılmıştır. Detaylı bilgi için bakınız; Charleston 1955: 5-25; Kenyon vd. 1957: 281-282; Hayes 2008: 1-4, Oswald/Pryce 1920: 3-4; Jones 1950: 172-176; Hayes 1972: 13-299, 323-324.

[9] Hayes 1985: 27-28, Tav. IV.13-14.

[10] Pagenstecher 1913: 149, Abb. 159, No. 24.

[11] Kenyon vd. 1957: 296-297, 313-314, Fig. 68.1, 73.12.

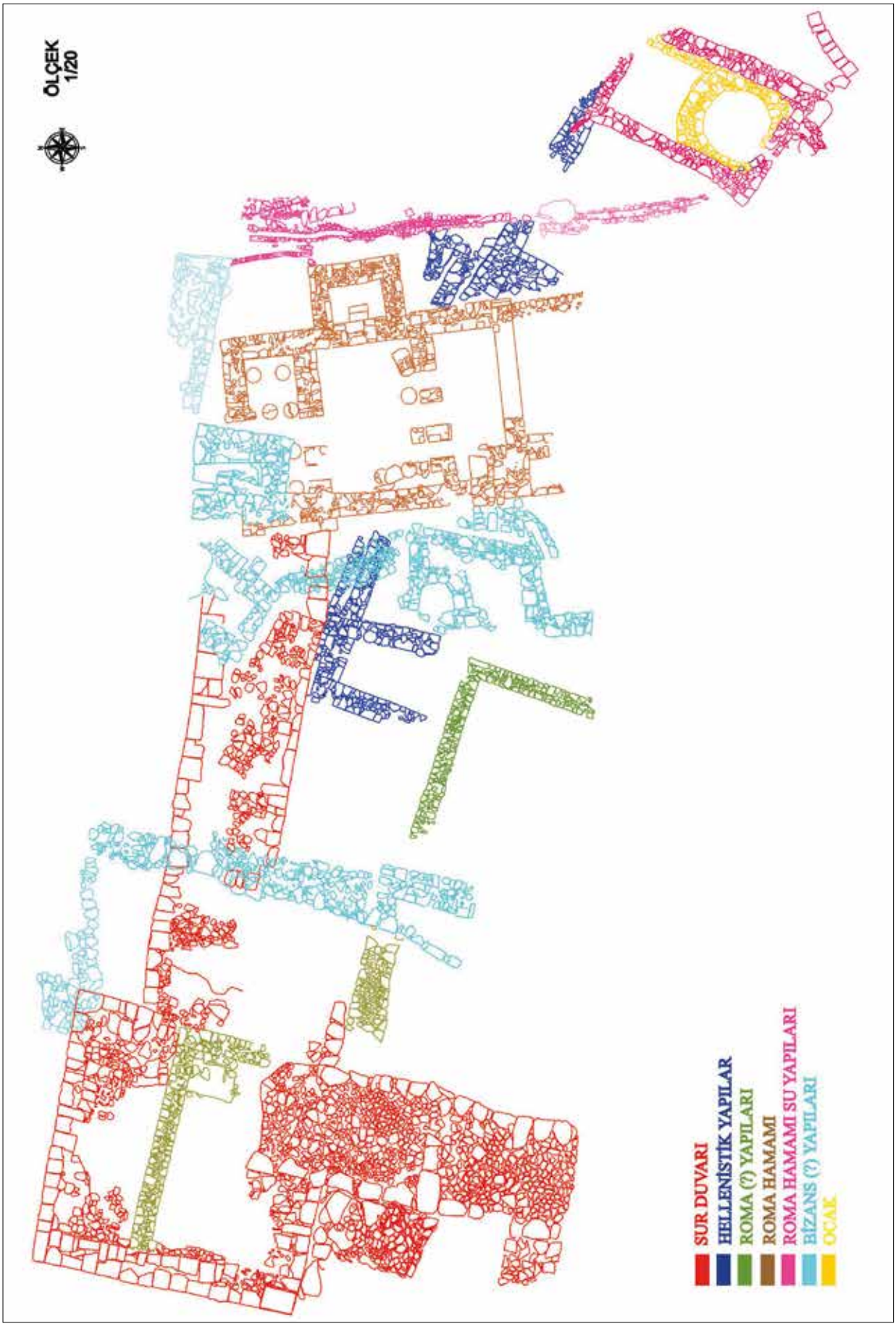
[12] Kenrick 1985: 226-227, Fig. 40, 314.5.8.

[13] Heath/Tekkök 2007-2008: 36, 14; Tekkök Biçken 1996: 48, 50, Fig. 17, A96.

[14] Hayes 2008: 125, Fig. 3, No. 38, 43-47, 53-54.

[15] Paphos: Hayes 1991: 35, Fig. XVII, No. 6-7; Andriake: Özdilek 2017: 343-344, Fig. 7, T44-46; Isauria: Körsulu/Ergürer 2019: 370, Kat. No. 2-3, Fig. 2-3; Antiokheia: Waage 1948: 23, Pl. IV, No. 126x; Patara: Uygun 2011: 21-22, Lev. 3, No. 32; Sinabıç (Dalısandos?): Körsulu/Ergürer 2019: 20, 30, Kat. No. 30; Tarsus: Yıldız 2006: 83-85, 156, 437, Lev. 11, No. 78; Antandros: Aktaş 2018: 39-40, Kat. No. 27.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Figür 8: Sur Sektörü plan / *The City Wall Sector plan*

net bir yorum yapmayı zorlaştırır. Ancak, Antandros Sur Sektörü buluntuları arasında Erken Roma seramik gruplarının varlığını göstermesi açısından önem arz eder. Buna ilaveten benzer örneklerden yola çıkarak bu kaide parçasının tarihi için MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı-MS 1. yüzyılın ilk yarısı önerilebilir.

Doğu Sigillata B

Sur Sektöründe oldukça az sayıda ele geçen Sigillata gruplarından bir diğeri, Doğu Sigillata B[16] seramikleridir. Birkaç parçayla temsil edilen bu grup içinde yer alan iyi korunmuş bir adet ağız parçası, Doğu Sigillata B grubunun geç serisine aittir (Kat. No. 2, Fig. 9). 21.2 cm ağız çapına sahip, kireç ve mika katkılı, açık kahverengi hamurlu parçanın kil yapısı ufalanmaya oldukça müsaittir. Küçük omurgalı, hafif içe dönük ağız parçası, yüksek ağız yapısı ile Hayes Form 60[17] örnekleri arasında yer alır. Oldukça yaygın olarak karşımıza çıkan bu form, Hayes tarafından MS 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir[18]. Menderes Magnesiası buluntuları arasında yer alan tabakların, paralel örnekler temel alınarak, MS 2-3. yüzyıla ait olduğu belirtilir[19]. Buna ek olarak, Kat. No. 2 ile form adına birebir benzerlik sergileyen ve Hayes Form 60 grubu içinde sınıflandırılan Alabanda[20] örnekleri benzer örneklerden yola çıkılarak MS 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. Ephesos[21] buluntuları ise MS 100-150 yıllarına arasına ait D2 dolgusundan ele geçmiştir. Berenice, Apollon Smintheios, Argos, Assos, Troia, Parion ve Antandros Yamaç Ev örnekleri de MS 2. yüzyıla tarihlenmiştir[22]. Hemen hemen her kentte karşımıza çıkan Hayes Form 60 örnekleri en erken MS 1. yüzyıl, en geç MS 3. yüzyıla tarihlenmektedir. Ancak, Kat. No. 2'nin ağız profili ve en yakın örnekler dikkate alındığına, bu parça MS 2. yüzyılın ilk yarısına verilebilir.

[16] Tipolojik gelişim için bkz.: Hayes 2008: 31-33; Aktaş 2018: 50-52.

[17] Bu tabakların en erken örnekleri 14-20 cm arasında ağız çapı ile küçük ve orta boyutlu, geç örnekler ise 15-18 ve 22-30 cm ağız çapları ile orta ve büyük boyutlu olarak sınıflandırılır. 12-15 cm ağız çapına sahip olan küçük, özensiz ve mühürsüz olarak ele geçen örnekler ise serinin sonuna verilir. Hayes, en erken örnekleri MS 50/60-80/90 civarını tarihlerken, geç örneklerin MS 150 civarına kadar devam ettiğini söyler. Bkz. Hayes 1985: 64, tav. XIV, no. 5-8.

[18] Hayes 1985: 64, Tav. XIV, No. 7; Hayes 2008: 39, 156, Fig. 12, No. 366; Hayes 1991: 51-53, 200, Fig. XXI.7-10, Fig. LXVIII.2.

[19] Vapur 2011: 152-153, Kat. No. 23-28, Çiz. 3.

[20] Temel 2015: 25-26, 121, Form 3, Kat. No. 9, Lev. VIII, Res. 19.

[21] Meriç 2000: 95, Abb. 7.1; Meriç 2002: 21, 53-54, 62, Taf. 25, K269.

[22] Berenice: Kenrick 1985: 249-250, Fig. 45, No. 352.5-6; Apollon Smintheios: Akyürek 1992: 131, Abb. 4, No. 13; Argos: Abadie Reynal 2007: Pl. 23, No. 149.1; Assos: Zelle 1990: 107, 129, Abb. 9, No. 32; Zelle 1997: 50, Abb. 9, No. 81; Troia: Heath/Tekkök 2007-2008: 40, No. 16; Parion: Ergürer 2012: 100, 377, Lev. 94, No. 188; Antandros: Aktaş 2018: 62, Kat. No. 47-48.

Doğu Sigillata C

Hamam su yapılarının çevresinden çok sayıda Doğu Sigillata C[23] örneği ele geçmekle beraber, bu örneklerin büyük bir bölümü benzer form özellikleri taşımaktadır. Bu nedenle, makale kapsamına farklı niteliklere sahip birkaç örnek alınmıştır. Bu örnekler içinde, Loeschcke tarafından sınıflandırılmış olan erken örneklerin yanı sıra geç seri Hayes grupları da yer alır. Bahsi geçen örneklerden biri olan krater/kalyks ağız parçası (Kat. No. 3, Fig. 9), **k**ireç ve mika katkılı, açık kırmızı hamurlu, kırmızı firnisli, profillendirilmiş dışa dönük kısa ağızlı, yuvarlatılmış dudaklı, ağızdan boyuna belirgin dönüşlü, hafif genişleyerek inen boyunludur ve dışta ağız altında sığ bir yive sahiptir. S. Loeschcke'nin Çandarlı sınıflandırmasında Loeschcke Form 10 içinde kalyks olarak tanımlanan bu kapların formu, kullanım dönemi boyunca çok az farklılık sergiler[24]. Geniş oturma düzlemine sahip kalın ayaklı, basık küresel gövdeli olan bu kaplar karakteristik bir ağız profiline sahiptir. Erken üretimlerinin olup olmadığı net olmayan bu formun, İtalya üretimleri ile ilişkisi belirlenememekle birlikte, Galia ve Almanya'da Claudius Dönemi'nden sonra görülmez. Anadolu'da ise MS 1. yüzyılın sonunda ortadan kalkar[25]. Doğu Sigillata C kapları arasında çok sık karşılaşılmayan bu kapların profil adına benzer bir örneğine Gindaros (Suriye) kazılarında rastlanır[26]. Söz konusu parça için herhangi bir tarih önerisi getirilmezken, referans olarak Hayes gösterilmiştir. Hayes tarafından Kıbrıs Sigillataları içinde değerlendirilen bu örnek, yüksek boyunlu, dışa dönük ağızlı kase (krater) olarak tanımlanmıştır[27]. Ağız çapları genel olarak 10-25 cm arasında değişen bu kapların nadiren de olsa 30 cm'nin üstünde çapa sahip örnekleri mevcuttur. Buna ek olarak, genellikle ağız üzeri yivli olan örneklerin, dış yüzünde kazıma ya da boya bezeme olduğundan bahseden Hayes, grubu MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihler. Benzer şekilde, Pergamon'da da ele geçen bu kapların kullanım evresi M. Schlichtmann tarafından MÖ 1. yüzyılın ortası-MS 1. yüzyılın ortası olarak belirlenmiştir. Kat. No. 3 ile benzer profiline sahip bir parça, kalyks olarak tanımlanmış ve Kıbrıs Sigillata grubu içinde MS. 1. yüzyılın ortasına tarihlenmiştir[28]. Ayrıca, Samaria'da ele geçen benzer örnekler, kırmızı firnisli kaplar olarak sınıflandırılmış olmakla birlikte, tarihlemede Loeschcke sınıflandırması temel alınmıştır[29]. Oswald-Pryce tarafında da krater olarak tanımlanan bu tip kaplar, Sigillatalar (Dragendorff Form 11) içinde

[23] Tipolojik gelişim için bkz.: Hayes 2008: 49-52; Aktaş 2018: 78-79.

[24] Loeschcke 1912: 366, Tip. 10.

[25] Loeschcke 1912: 367.

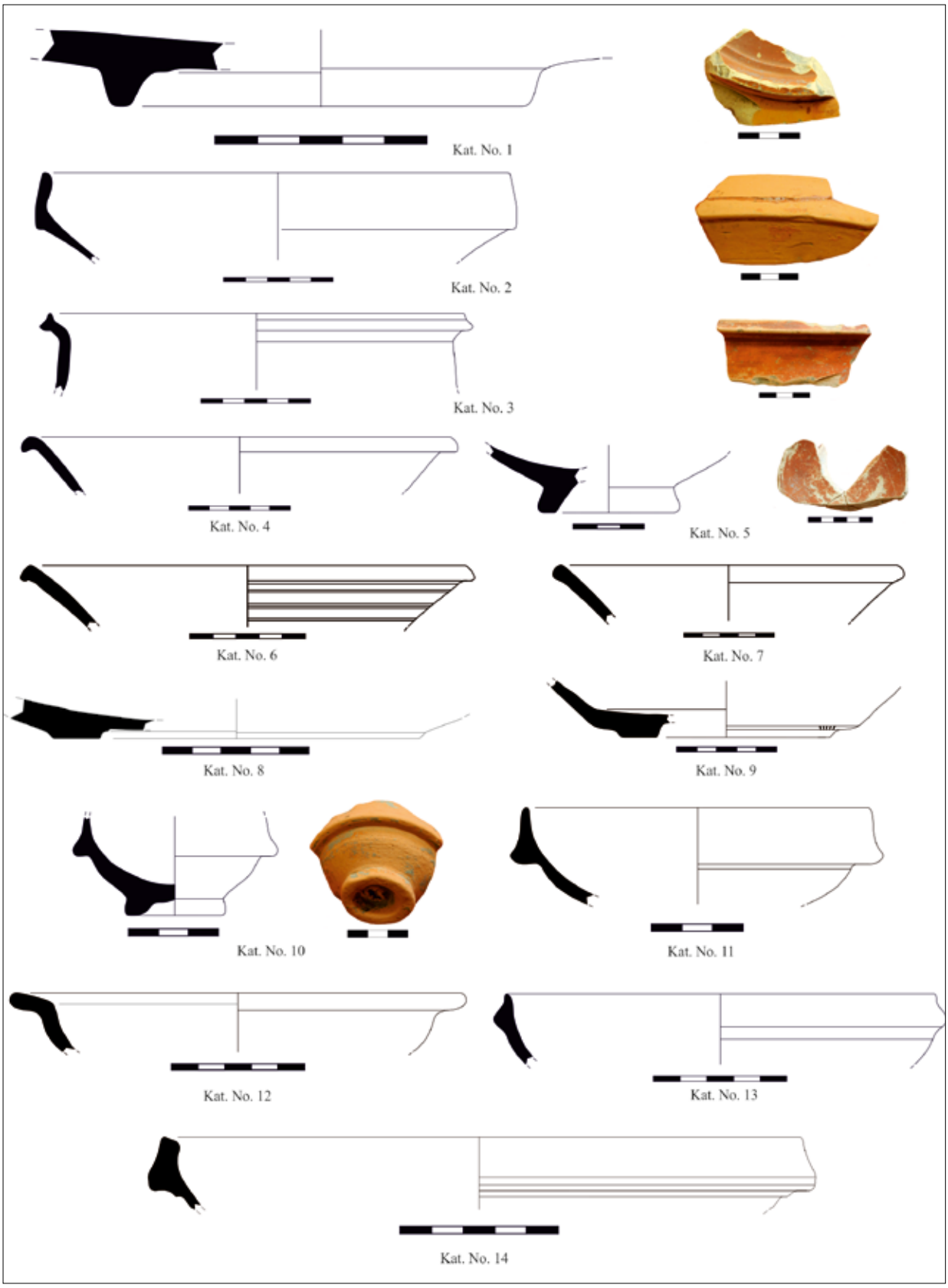
[26] Kramer 2004: 202, Taf. 95, ESD 2.

[27] Hayes 1985: 87, Taf. XXI, No. 1.

[28] Meyer Schlichtmann 1988: Taf. 33, No. 373, Kg 2.

[29] Kenyon vd. 1957: 342, Abb. 83, No. 1-6.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Figür 9: Sur Sektörü kaliteli (ince) seramik grubu: / *The City Wall Sector fine ceramics group (Çizim: Rabia AKTAŞ)*

erken örneklerin kopyaları olarak Claudius Dönemi'ne tarihlenir[30]. Troia buluntuları arasında yer alan bir örnek ise yine krater olarak tanımlanmış, ancak Loeschcke Form 10 referans alınarak MS 1. yüzyılın sonu-MS 2. yüzyılın başına verilmiştir[31].

Kat. No. 3'ün profili üzerinden konuşulacak olursa, İtalya Sigillata, Doğu Sigillata C ve D gruplarının benzer profil yapılarına sahip formları içerdiği görülür[32]. Ancak, bu gruplar daha çok üretim merkezlerine ya da kil yataklarına bağlı olarak kil, firnis ve katkı maddelerine göre farklılık sergiler. Ayrıca, İtalya Sigillata örneklerinin hem yapısal hem de bezeme gelenekleri açısından farklılık sergilediği gözlemlenir. Kıbrıs Sigillataları ise daha sarkık bir ağız tablasına sahiptir. Aynı ağız tipinin farklı gruplarda kullanılmış olmasına bağlı olarak Kat. No. 3'ün form adına benzerleriyle farklı Terra Sigillata grupları içinde karşılaşılması olasıdır. Ancak, her ne kadar örneğin profili (Kat. No. 3) diğer Terra Sigillata grupları ile benzerlik gösterse de parçanın sert kil yapısı[33] ve özellikle Batı Anadolu üretimlerinde sıklıkla karşımıza çıkan yoğun mikanın varlığı ve Antandros Yamaç Ev buluntuları arasında yer alan benzer kil ve firnis özelliklerine sahip örnekler dikkate alındığında, bu örneği de Doğu Sigillata C grubu içinde değerlendirmek mümkündür[34]. İlaveten, yapılan analoji çalışmasında benzer kil ve firnis özelliklerine sahip kaplar da Doğu Sigillata C grubu içinde verilir[35]. Bu durum, bu parçanın da (Kat. No. 3) Doğu Sigillata C Loeschcke Form 10 grubu içinde değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak, benzer örnekler de referans alındığında, bu parça olasılıkla MS 1. yüzyılın sonu-MS 2. yüzyılın başına aittir.

Değerlendirmeye alınan bir diğer grup Loeschcke Form 26B'ye ait bir ağız parçasıdır. (Kat. No. 4, Fig. 9) Kireç ve mika katkılı, açık kırmızı hamurlu, sarkık ağızlı, konik daralan derin gövdeli, içi ve dışı kırmızı firnisli bu parçanın ağız profili dışa doğru yumuşak bir dönüş yapar. Loeschcke Form 26B'nin ağız kavis yapısı, bu anlamda, bu parçayla yakınlık sergiler[36]. Benzer ağız profilleri Pergamon buluntuları arasında da karşımıza çıkar. Bu örnekler sarnıç kontekstlerine göre, MÖ 1. yüzyılın ortasına verilir[37]. Paphos buluntuları inceleyen Hayes, buluntuları Loeschcke Form 26B olarak gruplamakla birlikte, Hayes Form 2'nin erken örnekleri olarak tanımlar[38]. Ephesos buluntuları ise Loeschcke Form 26 grubu içinde yer alır[39]. Söz konusu örnekler MS 1. yüzyıl ikinci yarısı-MS 2. yüzyılın başına ait kontekstlerden ele geçmiştir. Berenice buluntuları arasında yer alan bir ağız parçası da Loeschcke Form 26B olarak sınıflandırılır ve MS 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir[40]. Knossos[41] ve Abdera[42] malzemesi ise Hayes Form 1 olarak sınıflandırmıştır. Aynı şekilde, Gortina örnekleri de Hayes Form 1 grubu içinde MS 2. yüzyılın ortaları-MS 3. yüzyıl gibi oldukça geç bir tarihe verilir[43]. Antandros Yamaç Ev örnekleri ise biraz daha kalın cidarı ile farklılık sergilese de ağız profili açısından benzerdir[44]. Parçanın morfolojik özellikleri ve diğer antik kentlerden ele geçen malzemelerden yola çıkılarak, Kat. No. 4 Loeschcke Form 26B içinde MS 1. yüzyıl ikinci yarısı-MS 2. yüzyılın başına tarihlenebilir.

Yukarıda tanımlanan örneğe ek olarak, mika katkılı, açık kahverengi hamurlu, içi ve dışı kırmızı firnisli, konik kaideli bir parça da ele geçmiştir (Kat. No. 5, Fig. 9). Bu tip parçalar, Loeschcke tarafından Form 28 olarak gruplanır[45]. Hayes, Atina Agorası buluntuları arasında yer alan bir kaide parçasını ise Loeschcke Form 28 benzeri olarak gruplar, ancak herhangi bir tarih önerisi getirmez[46]. Hayes'in geç seri grubu içinde yer almadığı düşünülen Berenice malzemeleri ise Loeschcke Form 28 grubu içinde değerlendirilmiş ve tarih olarak MS 1. yüzyılın sonu önerilmiştir[47]. Bu örneğin Knossos'ta ele geçen benzerleri ise Hayes tarafından Çandarlı geç serisi içinde Hayes Form 1 örnekleri arasında değerlendirilir[48]. Hayes sınıflandırmasını temel alan V. Malamidou, Abdera ve Thasos örneklerini Hayes Form 1 grubu içinde sınıflar[49]. Benzer şekilde Troia buluntuları da Hayes Form 1 olarak sınıflandırılmış ve MS 2-3. yüzyıla tarihlenmiştir[50]. Argos buluntuları için ise hem Loeschcke Form 28 hem

30 Oswald/Pryce 1920: 65, Pl. 21.1.

31 Tekkök vd. 2001: 348, No. 4, Pl. 1.

32 Hayes 2008: 13-55; Meyer Schlichtmann 1988: Taf. 33, No. 373, Kg 2; Ateş 2003: 107, 231, Taf. 13, No. 79, Natf. 18; Dikbaş 2008: Kat. Nr. 305; Hayes 1985: 88, 219, Tav. XXI.3, LXXII.3, Form 11D; Kramer 2004: 202, Taf. 95; Ettlinger vd. 1990: Taf. 52, R1-2; Oswald/Pryce 1920: 65, Pl. 21.1.

33 Doğu Sigillata A grubu malzemelerinde oldukça az mika gözlemlenir. Doğu Sigillata B örnekleri ise oldukça yumuşak ve dağılmaya müsait yapısı ile ayrı nitelikler sergiler. Bkz. Hayes 1985: 9-48.

34 Aktaş 2018: 86-88, Kat. No. 94, L10; Ayrıca, Antandros Yamaç Ev 2017 buluntuları arasında yer alan yayınlanmamış tüme yakın bir örnek de mevcuttur.

35 Loeschcke 1912: 366, Taf. XXVIII, No.10; Tekkök vd. 2001: 348, Pl. 1, No. 4, L10; Kenyon vd. 1957:342, Abb.83, No.1-4.

36 Loeschcke 1912: 375-376, Taf. XXVIII, No. 29b.

37 Meyer Schlichtmann 1988: 126, Taf. 32, No. 227, Sa24a.

38 Hayes 1991: 201, Fig. LXVIII, 29.

39 Meriç 2002: 66, Taf. 28, K312-K313.

40 Kenrick 1985: 261-263, Fig. 48, No. 368.1.

41 Hayes 1983: 16-17, Fig. 2, No. 3.

42 Malamidou 2005: 33, Fig. 40, No. 171-173.

43 Martin 1997: 130-131, Tav. VII.4.

44 Aktaş 2018: 108-109, Kat. No. 201.

45 Loeschcke 1912: 378-379, Taf. XXVIII, No. 28.

46 Hayes 2008: 201, Fig. 25, No. 804.

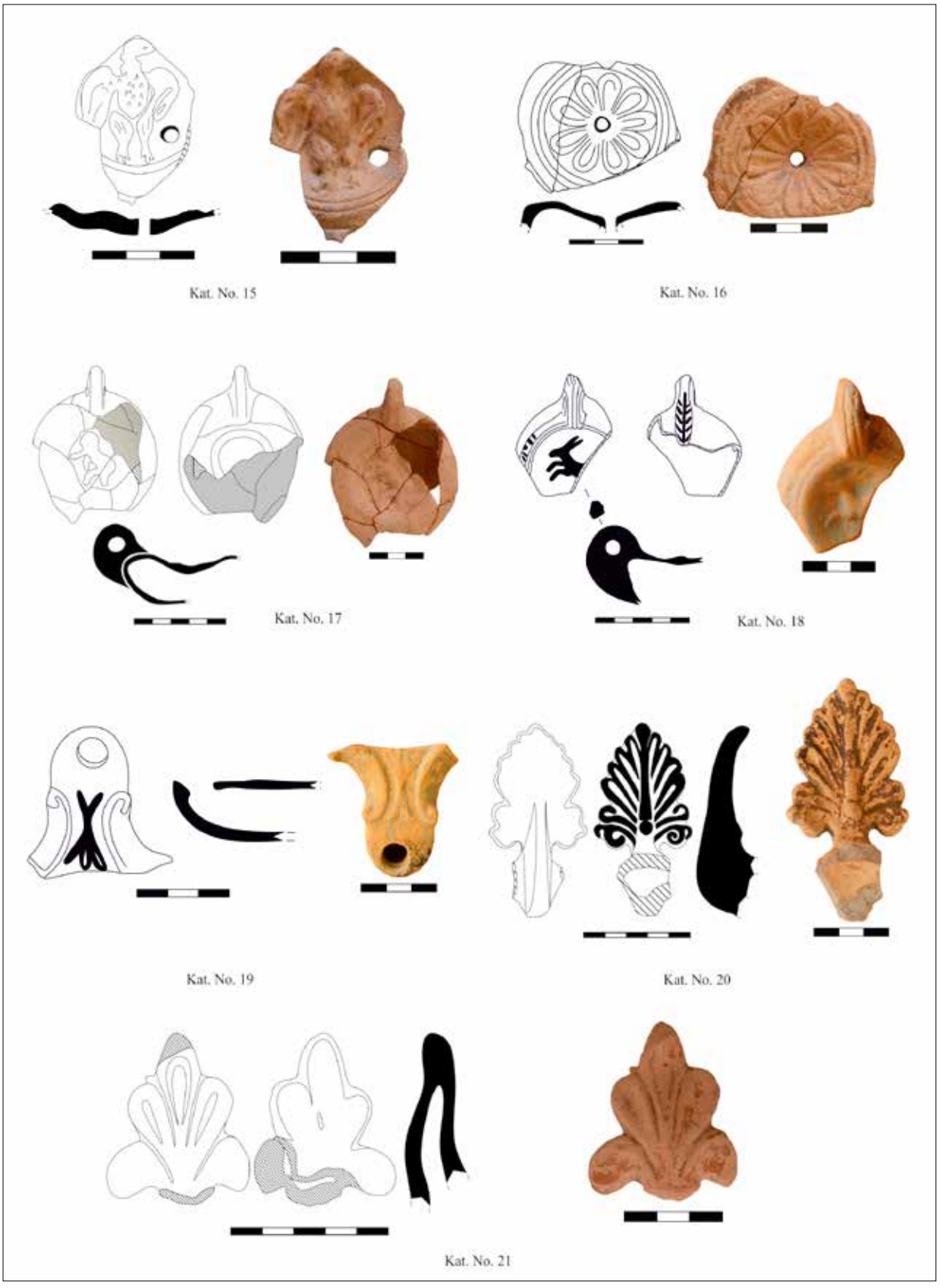
47 Kenrick 1985: 263, Fig. 47, No. 369.4.

48 Hayes 1983: 118, Fig. 3, No. 18-19.

49 Malamidou 2005: 33, Fig. 41-42, No. 177, 183.

50 Heath/Tekkök 2007-2008: 48-49, 53, No. 28; Tekkök Biçken 1996: 117, Fig. 82, F9.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Figür 10: Sur Sektörü Kandiller / *The City Wall Sector Lamps (Çizim: Rabia AKTAŞ)*

de Hayes Form 1 örnekleri referans gösterilmektedir. Ancak, bu parça Hayes örneklerine benzemekle birlikte, Argos seramikleri arasında MS 3. yüzyıl buluntularının olmadığı belirtilmektedir. Bu nedenle, bu örneklerin MS 1. yüzyıla tarihlenen Loeschcke Form 28 ile daha yakın olduğu vurgulanır. Ancak Argos örneği, referans örnekler dikkate alınmakla beraber, bağlı bulunduğu tabakaya göre MS 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir[51]. Antandros Yamaç Ev hamam yapısının apodyterium'unun mozaik altından ele geçen bir kaide parçası bulunduğu kontekst nedeniyle MS 3. yüzyılın sonundan geç olamaz[52]. Diğer antik kentlerde ele geçen buluntular değerlendirildiğinde, geç seri içinde yer alan Hayes Form 1 örneklerinin gövdesinin daha keskin/köşeli profilli bir yapısı olduğu görülür. Buna karşın Loeschcke Form 28 daha küresel bir gövdeye sahiptir. Bu nedenle hem morfolojik özellikler hem de diğer antik kentlerde ele geçen örnekler dikkate alındığında, Kat. No. 5'in de yarı küresel gövde yapısı ile Loeschcke Form 28 grubu içinde değerlendirilebilmesi mümkündür. Buna bağlı olarak bu örnek MS 1-2. yüzyıl arasına verilebilir.

Bu gruplar dışında Antandros buluntuları arasında sıklıkla gözlemlenen bir diğer grup ise Hayes Form 2 örnekleridir (Kat. No. 6-9, Fig. 9). Bol mika ve kireç katkılı, açık kırmızı hamurlu, kırmızı firnisli, profillendirilmiş ağızlı, konik daralan derin gövdeli, dış yüzde sığ, iç kısımda derin geniş oturma düzlemine sahip halka kaideli bu kaplar, Loeschcke Form 26'nın devamı niteliğinde olan Hayes Form 2[53] grubu içinde yer alır[54]. Bu tipin ele geçtiği Troia kazılarındaki örnekler Loeschcke Form 26 olarak gruplanır ve kontekst buluntular yardımıyla MS 1. yüzyıla tarihlenir[55]. Grup IVa (Hayes Form 2) içinde yer alan Assos malzemesi MS 2. yüzyılın ilk yarısı-MS 3. yüzyılın ilk yarısına aittir[56]. Knossos örnekleri de Hayes tarafından Erken Roma kapları başlığı altında Hayes Form 2'nin erken versiyonları olarak tanımlanır[57]. Benzer şekilde Knidos, Argos, Thasos, Pergamon, Assos, Troia, Berenice, Amphipolis örnekleri de Hayes Form 2 olarak MS 2. yüzyıl-MS 3. yüzyılın başlarına verilir[58]. Antandros Yamaç Ev örnekleri de MS 2-3. yüzyıla ait buluntularla birlikte ele geçmiştir[59]. Parion buluntularının kullanımı ise MS 4. yüzyılın ilk çeyreğine kadar çekilir[60]. Bu veriler ışığında, Sur Sektörü buluntularının (Kat. No. 6-9) hem ağız hem de kaide profillerine bağlı olarak, Hayes Form 2 içinde yer aldığı söylenebilir. Ayrıca, bu tipolojik özelliklerin yanı sıra benzer örnekler de temel alındında, bu dört parça (Kat. No. 6-9) MS 2-3. yüzyıla tarihlenebilir.

Doğu Sigillata C seramikleri içinde son grup, Hayes Form 3'e ait iki adet ağız parçasıdır (Kat. No. 10-11, Fig. 9). Bu küçük omurgalı kaseler kireç ve mika katkılı, gözenekli, açık kırmızı hamurlu, içi ve dışı açık kırmızı firnisli, dik ağızlı, yuvarlatılmış omurgalı, sığ gövdeli, halka kaidelidir. Hayes bu tip örekleri Loeschcke Form 19'un devamı olduğunu belirtilir. Erken formlar (L19) daha yüksek ve ince dudaklı olurken, geç döneme doğru ağız profilinin kısaldığı ve kalınlaştığı gözlemlenir[61]. Buna bağlı olarak Kat. No. 10-11'nin kalın kısa ağız profilleri dikkate alındığında bu örnekleri geç seri Hayes Form 3 olarak sınıflandırmak mümkündür. Hayes bu kapları MS 2. yüzyılın ortası-MS 3. yüzyılın ortasına tarihler[62]. Benzer şekilde Argos, Berenice, Smyrna ve Troia da aynı tarihlere ait buluntular içerir[63]. Antandros Yamaç Ev buluntuları MS 2. yüzyıl sonu-MS 3. yüzyılın başına aittir[64]. Ancak Pergamon örnekleri her ne kadar Hayes Form 3 gibi kısa ve kalın ağızlı olsa da Loeschcke Form 19 olarak sınıflanmış ve MS 1. yüzyılın dördüncü çeyreğine verilmiştir[65]. Bu form, üretim merkezi olan Pergamon'da her ne kadar erken dönemde ortaya çıksa da, Pergamon dışında daha çok MS 2-3. yüzyılda yaygın olarak kullanım gördüğü anlaşılır. Bu nedenle benzer örnekler de dikkate alındığında Antandros örneklerini de Hayes Form 3 olarak MS 2-3. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

[51] Abadie Reynal 2007: 127, No. 201.3, Pl. 30

[52] Aktaş 2018: 110-111, Kat. No. 208.

[53] J. W. Hayes, Form 2 örneklerinin, Loeschcke form 26b içinde geç örnekleri temsil ettiğini ve MS 2. yüzyılın başına tarihlendirilen bu örneklerin oldukça geniş bir çapa (yak. 30 cm), küçük profillendirilmiş bir ağızla son bulan yüksek bir gövdeye sahip olduğunu vurgular. MS 2. yüzyılın içindeki geç örnekler için standart formların düz bir ağızla sonlanan eğimli ve yaklaşık 20-25 cm çapa sahip sığ kaplar olduğundan bahseder. Bu ağız çaplarının MS 2. yüzyılın sonu ve MS 3. yüzyılda giderek küçüldüğünü belirtir. Bkz. Hayes 1972: 319.

[54] Hayes 1972: 319, Fig. 64, Form 2; Hayes 1985: 77, Tav. XVIII, No. 2; Anselmino vd. 1981: 231, Tav. CX, No. 2-3; Waage 1933: 289, Fig. 1, Pl. VIII, No. 90, 92.

[55] Kozal 2001: 321, Pl. 5, No. 29; Tekkök vd. 2001: 365.

[56] Zelle 1997: 132, 134, Grup IVa, Abb. 45, No. 945.

[57] Hayes 1983: 118, 132, Fig. 2, No. 8, 12-13, Fig. 17, No. 198.

[58] Knidos: Doksanaltı 2006: 474, 643, K182, No. 533-534; Argos: Abadie Reynal 2007: 119, 126, Pl. 28, 30, No. 185.1, 198.1; Thasos: Abadie Reynal/Sodini 1992: 15, Fig. 2, CF23; Pergamon: Meyer Schlichtmann 1988: 128-129, Sa27a, Taf. 16, 32, No. 235; Assos: Ayaz 2014: 80, 82, Lev. 5-7, No. 21, 26, 28; Troia: Tekkök Biçken 1996: 117, Fig. 82, F11; Heath/Tekkök 2007-2008: 47-48, No. 24; Berenice: Kenrick 1985: 261-263, Fig. 48, No. 368.5; Amphipolis: Malamidou 2005: 34-36, Fig. 46, 51, No. 245, 326, 333.

[59] Aktaş 2018: 105-106, 108, Kat. No. 164, 174, 194, 197-198.

[60] Ergürer 2012: 106, 383, Kat. No. 199, Lev. 97-98.

[61] Hayes 1972: 321, Fig. 64, Form 3; Hayes 1985: 78, Tav. XVIII, 3.

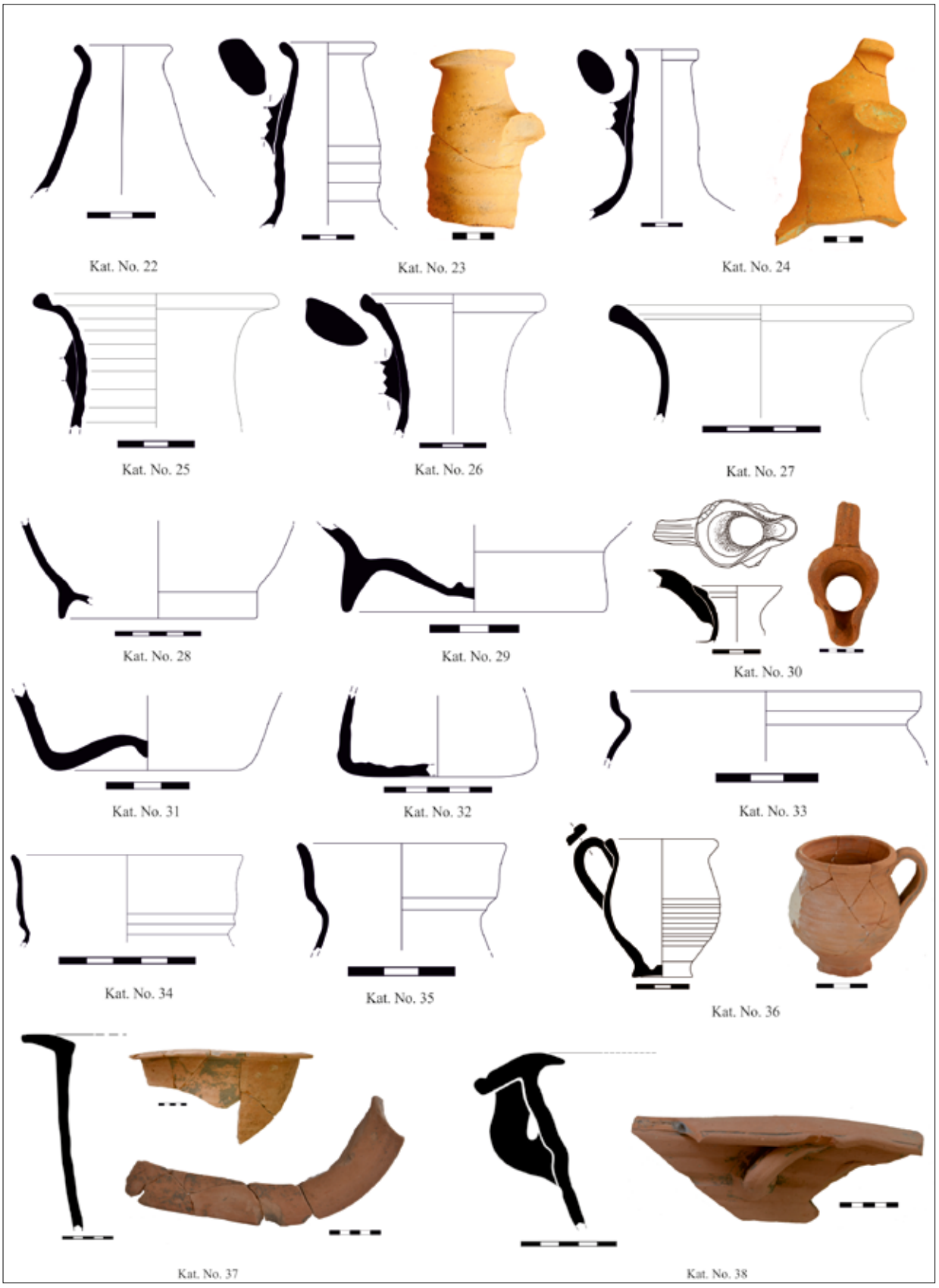
[62] Hayes 1972: 321, Fig. 64, Form 3.

[63] Argos: Abadie Reynal 2007: 124, Pl. 30, No. 193.1; Berenice: Kenrick 1985: 260, Fig. 47, 366.3; Smyrna: Erol 2007: 87, 92, Çiz. 43; Troia; Heath/Tekkök 2007-2008: 46, No. 14.

[64] Aktaş 2018: 95, Kat. No. 122.

[65] Meyer Schlichtmann 1988: Taf. 31, No. 170, N33a; Erol 2007: 87, 92, Çiz. 43.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Figür 11: Sur Sektörü günlük kullanım kapları / *City Wall Sector coarse ceramic groups (Çizim: Rabia AKTAŞ)*

Kaliteli (İnce) Seramik Grubu: Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramikler

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikler

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikler[66], Antandros Antik Kenti'nin diğer sektörlerinde olduğu gibi[67], Sur Sektöründe de yoğun olarak ele geçmiştir. Bu örneklerin büyük bir çoğunluğunun benzer niteliklere sahip olması nedeniyle burada sadece 3 örnek incelenmiştir. Hayes Form 1 örnekleri makalenin konusu oluşturan alanlarda ele geçmemiştir. Ancak, sektörün genelinde az da olsa karşılaşılan örnekler mevcuttur. Bununla birlikte, Hayes Form 2 grubu tek bir örnekle temsil edilir (Kat. No. 12, Fig. 9). Geniş ağız tablalı, düz ya da yalancı kaideli Hayes Form 2 tipi, 1972 yılında Hayes tarafından üç alt tipe ayrılır[68]. 2008 Atina Agorası örneklerini ise dört alt sınıfa ayırmıştır[69]. Bu sınıflandırmada Form 2B grubu içinde yer alan küçük kase formlarını Form 2D olarak ayrı bir grup olarak toplamıştır. Ancak, bu sınıflandırma detaylı olarak incelendiğinde Form 1A ve B tiplerinin profil adına oldukça benzer oldukları, sadece boyut olarak farklılık gösterdiği gözlemlenir. Makale kapsamında değerlendirilen Kat. No. 12'ün ağız profiline bakıldığında hem Hayes Form 2A hem de Hayes Form 2B tipi ile yakınlık sergilediği gözlemlenir. Ancak, 16.6 cm.lik ağız çapı açısından Hayes Form 2B grubuyla ilişkilendirmek daha uygun gibidir[70]. Hayes bu örnekleri MS 4. yüzyılın sonu-MS 5. yüzyılın ilk çeyreğine tarihler. Atina Agorası kazılarında ele geçen benzer bir ağız parçası ise MS 400 ve sonrasına aittir[71]. Split kazılarında ele geçen seramikler Hayes Form 2B grubu olarak sınıflandırılır ve küçük kaseler (19-10.7 cm) olarak tanımlanır. Söz konusu örnekler ele geçtikleri tabakanın yanı sıra Atina Agorası ve Salonike örnekleri temel alınarak MS 4. yüzyılın sonu-MS 5. yüzyılın ortasına tarihlenir[72]. Benzer şekilde, Argos buluntuları da Hayes Form 2B olarak gruplanmış ve aynı tarihe verilmiştir[73]. Ephesos buluntuları arasında yer alan aynı tip ağız parçaları ise Hayes Form 2A olarak sınıflandırılmış olmakla birlikte, yine MS. 4. yüzyılın ortası-MS 5. yüzyılın ortasına tarihlenir[74]. Antandros Nekropol Roma tabakası ve Yamaç Ev buluntuları da Hayes Form 2B olarak gruplanmıştır. Ancak, Nekropol örnekleri, 2. ve 3. mekan 1. evrede ele geçen Çandarlı seramikleri ve sikkeler yardımıyla MS 4. yüzyılın ikinci yarısına verilir[75]. Yamaç Ev buluntuları ise stratigrafi barındırmayan alanlardan ele geçmeleri nedeniyle, analoji yoluyla MS. 4. yüzyılın sonu-MS 5. yüzyılın başına tarihlenmektedir[76]. Yukarıdaki örnekler ve tipolojik gelişim göz önüne alındığında, Kat. No. 12'yi Form 2A'ya göre daha dar olan ağız tablası ve küçük ağız çapına göre, Hayes Form 2B grubunda değerlendirmek mümkündür. Bu örneklerin genel olarak MS 4. yüzyılın sonu-MS 5. yüzyılın ortasına tarihlendiği görülür. Ancak, Antandros Nekropol örneklerinin tarihlenebilir bir Roma tabakasından ele geçmesi, Kat. No. 12'ün tarihini MS 4. yüzyılın ikinci yarısına kadar geriye çekmemize yardım eder.

Makale kapsamına alınan buluntular arasında yer alan Hayes Form 3A tipine ait ağız gövde parçası (Kat. No. 13, Fig. 9), 16.4 cm ağız çaplı, kısa dışa dönük ağızlı, küçük omurgalıdır. Kronolojik olarak sorunlu bu grubun Atina Agorası örnekleri Hayes Form 3A tipi olarak erken seri içinde verilir ve MS 400'e tarihlenir[77]. Gortina buluntuları da Hayes Form 3A sınıfı içinde yer alır[78]. Molise buluntuları arasında yer alan kaplar, Hayes Form 3'ün küçük varyasyonları olarak tanımlanmış ve MS 400 civarına tarihlenmiştir[79]. Hayes sınıflandırmasını temel alan A. Carandini de bu tip örnekleri Hayes Form 3 varyasyonları olarak gruplar[80]. Split örnekleri ise iki ana gruba ayrılmıştır. Ağız çaplarına göre sınıflandırılan tabakların A-E örnekleri, 22-30 cm çaplarıyla ilk gruba yerleştirilir. İkinci grubu ise 10-22 cm ağız çaplarıyla F-H tipleri oluşturur[81]. Ancak, Kat. No. 13 ile benzerlik gösteren parçanın kesin olarak Phokaia Kırmızı Astarlı Seramik grubuna ait olduğu belirtilmekle beraber, bu örneğin Afrika Kırmızı Astarlı Hayes Form 61B'ye yakınlık gösterdiği vurgulanır. Söz konusu örneğin ağız profilinin Hayes Form 3C'ye de benziyor olması nedeniyle, parça melez tip Form 3A/C olarak gruplanmıştır[82]. Milet kazısında ele geçen çok sayıda örnek ise Hayes Form 3H olarak nitelendirilmiş ve MS 6. yüzyıla tarihlenmiştir[83]. Aynı durum, Hayes Form 3H küçük varyasyonlar olarak gruplanan Assos[84] ve Parion[85] buluntuları için de geçerlidir. Ephesos örnekleri ise Hayes Form 4 olarak oldukça farklı bir sınıflandırma içinde

[66] Tipolojik gelişim için bkz. Hayes 2008: 83-88; Aktaş 2018: 147-149.

[67] Aktaş 2018: 147-195; Açar 2017: 61-105.

[68] Tip A örnekleri, 38-27 cm ağız çapına sahip geniş ve baskı bezemeli örneklerdir. Tip B, 24-16 cm ve 14-11 cm çapa sahip orta ve küçük boyutlu örneklerdir. Söz konusu tipin ağız tablası, tip A'ya göre daha dar ve hafif dışbükey kavislidir. C tipi ise tip B'nin nadir görülen bir tipi olup ağız tablası üzerinde bir ya da iki set bulunur. Bkz. Hayes 1972: 328-329.

[69] Hayes 2008: 238, Fig. 37, No. 1244-1247.

[70] Hayes 1972: 327-329, Fig. 66, No. 1-3.

[71] Hayes 2008: 87, 237, Fig. 37, No. 1239.

[72] Schrunk 1984: 363-366, Pl. 24, ca19, No. 331.

[73] Abadie Reynal 2007: 177, Pl. 43, No. 289.1.

[74] Gassner 1997: 141, Taf. 45, No. 540; Meriç 2002: 68-69, Taf. 30, No. K334.

[75] Açar 2017: 78, Kat. No. 19.

[76] Aktas 2018: 159-160, Kat. No. 280.

[77] Hayes 2008: 87, 238, Fig. 38, No. 1250.

[78] Dello Preite 1997: 171, Kat. No. 27-28, Tav. XX.5-6.

[79] Robert vd. 1993: 170-171, Fig. 7, No. 22c.

[80] Anselmino vd. 1981: 232, CXIII, No. 5.

[81] Schrunk 1984: 366-367.

[82] Schrunk 1984: 369-370, Pl. 25, No. 343.

[83] Berndt 2003: 184, Taf. 35, TS 452.

[84] Zelle 2003, 96-96, Abb. 8, Hayes Form 3, No. 5.

[85] Ergürer 2012: 447-448, Kat. No. 327-329, Lev. 142.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

yer almış ve MS 5. yüzyıla tarihlenmiştir[86]. Yukarıda belirtildiği gibi bazı kentlerde malzeme sınıflandırılırken, Hayes 1972 yayınları baz alınmış ve örnekler Hayes Form 3H tanımlanmıştır. Ancak, Hayes Form 3H'nin kalın cidarı ve kaba yapısı dikkate alındığında, Kat. No. 13'ün daha kaliteli yapısı ile Hayes Form 3A tipi olarak MS 5. yüzyılın başına tarihlenmesi daha uygundur.

Az miktarda mika ve kireç katkılı, gözenekli, açık kahverengiden kırmızıya değişen hamurlu, kırmızıdan koyu kırmızıya değişen astarlı, ağız iç kısmı hafif profillendirilmiş, omurgalı Kat. No. 14 (Fig. 9) kalın cidarlıdır ve omurga üzerinde sığ yiv ve omurga altında plastik banda sahiptir. Hayes, bu tip örnekleri omurga altında yer alan plastik bant ile Form 3E grubu içinde verir ve MS 5. yüzyılın sonuna tarihler[87]. Split kazılarında ele geçen örnekler Form 3C olarak gruplansa da MS 5. yüzyılın sonuna aittir[88]. Omurga altında yer alan yivi ile Hayes Form 3E grubu içinde yer alan Berenice seramiklerinin Form 3C'nin devamı niteliğinde olduğu belirtilir ve parçalar MS 5. yüzyılın sonu-MS 6. yüzyılın başına verilir[89]. Milethos örnekleri ise Berndt tarafından Hayes Form 3 olarak gruplanmıştır ve MS 5. yüzyılın ikinci yarısı-MS 6. yüzyılın başına tarihlemiştir[90]. Yukarıdaki veriler ışığında, Kat. No. 14'ün hem tipolojik özellikleri hem de benzer örnekler dikkate alındığında, bu parçayı Hayes Form 3E olarak, MS 5. yüzyılın sonu-MS 6. yüzyılın başına tarihleyebiliriz.

Kandiller

Roma Dönemi kandil[91] örneklerinden 7 tanesi makale kapsamında incelenmiştir. Örnekler içinde tam olarak korunmuş kandiller yer almamakla birlikte, 2 adet diskus parçası, 2 adet kulp parçası, 1 burun parçası ve 2 adet tama yakın korunmuş örnek bulunmaktadır (Kat. No. 15-21, Fig. 10). Örnekler içinde yer alan diskus parçalarından ilkinde diskus içinde kanatları açık ayakta duran bir kartal motifi yer alır (Kat. No. 15, Fig. 10). Benzer tipte kartallar genellikle Erken Roma Loeschcke tip VIII grubu içinde karşımıza çıkar[92]. Diskusu içinde çiçek rozeti yer alan bir diğer kandil parçası ise sık kullanılan çiçek rozeti motifiyle Loeschcke tip IV ve tip VIII, Bailey tip C örnekleri içinde gözlemlenir (Kat. No. 16, Fig. 10)[93]. Söz konusu örneklerde gövde korunmamış olmasına karşın, geniş diskusları ve bezeme anlayışlarıyla genel olarak MS 1-3. yüzyıl arasına tarihlenir. Bir diğer örnek tama yakın korunmuş olmakla birlikte, oldukça aşınmış durumdadır. Bu örneğin diskusunda genel hatları belirgin olan bir Eros figürü yer alır (Kat. No. 17, Fig. 10). Form adına Loeschke tip VIIIc grubu içinde yer alabilecek olan bu parçanın üzerindeki Eros betiminin birebir örnekleri tespit edilememiştir. Ancak söz konusu Eros betimli kandiller genel olarak Erken Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir[94]. Kat. No. 18'de (Fig. 10) ise diskus içinde kabartma hayvan figürü görülür. Aynı şekilde, diskus içinde yer alan koşan geyik figürü hem Erken Roma[95] hem de Geç Roma kandilleri içinde karşımıza çıkabilir[96]. Ancak, kandilin kulp ve gövde yapısı dikkate alındığında olasılıkla Geç Roma Dönemi'ne ait olduğu söylenebilir.

Sadece burun kısmı korunmuş olan Kat. No. 19'da (Fig. 10) uzun burun üzerinde küçük bir fitil deliği ve burun-gövde arasında uçları spiral biten iki bant ve ikisinin arasında kurdele motifi yer alır. Bu tip kandillerin genel burun yapısı ve burnun iki yanında yer alan spiral bantlar Erken Roma kandilleri arasında gözlemlenir[97]. Bu grup içinde incelenen son iki kandil parçası yaprak formunda kulp parçalarıdır (Kat. No. 20-21, Fig. 10). Söz konusu örnekler stilize kulp örneklerine göre daha ayrıntılı olarak işlenmiştir. Benzer bitkisel bezemeli kandil tutamak örnekleri hemen hemen her dönem kullanılmış olsa da[98] en yakın örneklerin MS 3. yüzyıl civarına ait olduğu gözlemlenir[99].

Günlük Kullanım Kapları

Kapalı Kaplar

Günlük kullanım kapları arasında yer alan ve çok farklı tipleri ve boyutları üretilmiş olan bu kapların benzerlerinin tespit edilmesi oldukça zordur. Hem Antandros Antik Kenti'nin diğer çalışma alanlarında hem de Sur Sektörü'nde yoğun ele geçen gruplar arasında yer alan kapalı kaplar form olarak da özgün nitelik taşımaktadır (Kat. No. 22-32, Fig. 11). Benzer örnekleriyle oldukça nadiren karşılaşılan bu kaplar, iç

86 Ladstatter/Sauer 2005: 175, Taf. 6, No. 80.

87 Hayes 1972: 337, Fig. 68, Tip E, No. 16; Hayes 2008: 241, Fig. 39, Pl. 61, 1277.

88 Schrunk 1984: 382, Pl. 25, 339.

89 Kenrick 1985: 382, Fig. 71, No. 688.11.

90 Berndt 2003: 35-37, 160, Taf. 16, TS 180.

91 Tipolojik gelişim için bkz.: Aktaş 2018; 248-252.

92 Goethert Polaschek 1985: Taf. 37, 196 (M.159a), 218 (M.159b) L1; Bailey 1988: 370, 379, Pl. 103, Fig. 99 Q3078; Chrzanovski/Zhuravlev 1998: 108-109, No. 60-11.

93 Bailey 1988: 309, 347, Pl. 67, 87, Q2493, Q2799; Zhuravlev/Turova 2012: Taf. 8, No. 33; Chrzanovski/Zhuravlev 1998: 99, No. 50.

94 Zhuravlev/Turova 2012: 359-367, Taf. 11, No. 49-54; Gassner 1997: 197, Taf. 63, No. 808.

95 Chrzanovski/Zhuravlev 1998: 81-84, No. 33-35.

96 Aktaş 2018: Kat. No. 474; Bailey 1988: 383, Pl. 105, Fig. 89, Q3113.

97 Bailey 1988: 280, 284, Pl. 57, Q2295.

98 Leslie Shear 1922: 406-407, Fig. 14; Barr 1996: 196, Fig. 29; Bailey 1988: 205-206, Pl. 29, 76, 133 Q1855-56, Q2688, Q3409-10; Roovers 1993: 156, 1Lm112, Fig. 115c; Hellström 1965: 58, Pl. 24, 53-54; Bruneau 1965: 144-145, Pl. 34-35, No. 4736-4745; Heimerl 2001: 105-109, Taf. 4, 89-148, Grup 6.

99 Leslie Shear 1922: 406-407, Fig. 14.

kısmında genellikle bir yiv bulunan dışa dönük ağızlı, dar boyunlu, çoğunlukla tek dikey kulplu, genellikle de halka kaidelidir (Kat. No. 22-29, Fig. 11). Tam olarak korunmuş örneğinin ele geçmemesine bağlı olarak, kapların gövde profili net olarak belirlenememektedir. Özellikle dar ve uzun boyunlu tiplerin (Kat. No. 23-24, Fig. 11) diğer antik kentlerde[100] az sayıda örneğinin gözlemlenmiş olması ve örneklerin stratigrafik veri sunmayan alandan ele geçmiş olması, malzemenin tarihlendirilmesinde sorunları beraberinde getirmiştir. Ancak, Antandros Yamaç Ev Sektörü buluntuları arasında da yer alan dışa dönük ağızlı, dar ve uzun boyunlu benzer bazı örnekler[101], stratigrafi oluşturan Apodyterium mozaiğinin altından ele geçmiştir. Ayrıca, Mısır'da yapılan yüzey araştırmalarında ele geçmiş yakın bir örnek MS 1-2. yüzyıla tarihlenmiştir[102]. Buna ek olarak, her ne kadar boyun profili daha düz olmakla beraber, Troia kazılarında benzer profile sahip tüm bir örnek ele geçmiştir. Su kabı olarak değerlendirilmiş olan bu örnek ince mikalı, çekirdeği kırmızı, yüzeyi açık kırmızı kil rengine sahiptir. Pontus üretimleriyle ilişkili olabileceği düşünülen bu kaplar MS 1-2. yüzyıla tarihlenir[103]. Buna bağlı olarak, Mısır, Troia ve Antandros Yamaç Ev buluntuları dikkate alındığında bu örnekler de MS 4. yüzyıl öncesine ait olmalıdır.

Ağız iç kısmında yiv olan tiplere göz atıldığında (Kat. No. 25-27, Fig. 11), benzer formların Antandros Yamaç Ev, Stobi ve Troia buluntuları arasında yer aldığı gözlemlenir. Stobi örnekleri MS 3. yüzyılın sonuna tarihlendirilir[104]. Troia örneklerinin bazıları ağız üzerinde yer alan yiv bakımından benzer nitelik taşırken[105], bazı örneklerin gövde ve kaide profili açısından yakın niteliklere sahip olduğu görülür[106]. Bu örnekler Erken Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir. Antandros Yamaç Ev örnekleri ise stratigrafik veri sunan Apodyterium mozaiğinin altından ele geçmiştir[107]. Söz konusu mozaik taban evin inşa tarihi olan MS 3. yüzyılın sonu-MS 4. yüzyılın başına aittir[108]. Bu veriye bağlı olarak bu tiplerin kesin olarak MS 3. yüzyılın sonu-MS 4. yüzyıl öncesine ait olduğu söylenebilir.

Ayrıca, bu tip kaplara ait olduğunu düşünülen kaide parçaları da bulunmaktadır (Kat. No. 28-29, Fig. 11). Oldukça özensiz yapılmış olan bu kaide parçalarının benzer örnekleri Assos, Knossos, Troia, Antandros kazılarında karşımıza çıkar. Oldukça yakın özellikler gösteren ve amphora olarak tanımlanan Assos örnekleri MS 2-3. yüzyıla tarihlenmiştir[109]. "Jug Type 1" olarak sınıflanan Knossos malları da Erken Roma'dır[110]. Antandros buluntuları arasında da oldukça sık karşılaşılan bu kaide tipi MS 2-3. yüzyıla aittir[111]. Troia buluntuları arasında yer alan benzer bir kaide Erken Roma Dönemi'ne verilmiştir[112]. Benzer örnekler dikkate alındığında bu kaide parçalarının da MS 2-3. yüzyıla ait olabileceği düşünülebilir.

Yukarıdaki örneklerin aksine diğer antik kentlerde de yoğun olarak karşımıza çıkan yonca ağızlı örnekler de bulunmaktadır (Kat. No. 30, Fig. 11). Bu tipe ait olan Didyma buluntuları Wintermeyer tarafından MS 1. yüzyıla tarihlenir[113]. Emona'dan (Slovenya) ele geçen bazı örnekler Ege Tipi kapları olarak tanımlanmış ve MS 1. yüzyılın ikinci yarısı-MS 2. yüzyıl arasına verilmiştir[114]. Troia'dan iki adet yonca ağızlı kap parçası da MS 1-2. yüzyıla ait buluntular arasından gelir[115]. Korinth ve Aquileia (İtalya) yonca ağızlı kapları ise MS 1-3. yüzyıl arasına aittir[116]. Assos, Patara ve Antandros Yamaç Ev buluntuları ise MS 2-3. yüzyıla tarihlenir[117]. Ware IIIH Form VII tanımlanan Demetrias seramikleri[118] ve oinokhoe olarak adlandırılan bazı Phokaia kapları[119] MS 3. yüzyılın ilk yarısına verilmiştir. Ancak, Parion[120] ve Phokaia Yamaç yapısında[121] ele geçen örneklerin tarihi, buluntu alanına bağlı olarak, MS 3-4. yüzyıla kadar çekilmiştir. Her ne kadar benzer tipler MS 1-4. yüzyıl gibi geniş bir zaman aralığına verilmiş olsa da en yakın örnekler dikkate alındığında Kat. No. 30'u MS 2-3. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

Bunlara ek olarak, dip profilleri farklılık sergileyen kaplar da söz konusudur. Kat. No. 31 (Fig. 11) açık kahverengi kaba hamurlu ve dışa açılarak yükselen gövdelidir. Derin içbükey kavisli dip altında ise düğme şeklinde çıkıntı yer alır. Kat. No. 32 (Fig. 11) ise açık

[100] Riley vd. 1991: 606, Fig. 29, No. 22.
[101] Aktas 2018: 318, Kat. No. 559-562.
[102] Riley vd. 1991: 606, Fig. 29, No. 22.
[103] Tekkök Biçken 1996: 112, E6, Fig. 68; Tekkök vd. 2001: 367, No. 160, Pl. 16, 23.
[104] Anderson Stojanovic 1992: 126, Pl. 125, No. 1059.
[105] Kozal 2001: 324, 333, Pl. 14, No. 88.
[106] Tekkök vd. 2001: Pl. 16, 23, No. 160.
[107] Aktas 2018: 320, Kat. No. 573-574, 578.
[108] Aktas 2018: 439-445.
[109] Sezgin 2010: 47, 192-193, Lev. 93, No. 807-809.
[110] Hayes 1983: 102-103, 109, 128, Fig. 11, 18, No. 142, 145, 149, 227.
[111] Aktaş 2018: Kat. No. 603-604.
[112] Kozal 2001: 322, 324, 333, Pl. 15, No. 94.
[113] Wintermeyer vd. 2004: 52, 92-93, No. 417, Abb. 311, typKa2.1.
[114] Istenic/Schneider 2000: 341, 344, Fig. 3, No. 3;
[115] Tekkök vd. 2001: 358, 367, Pl. 10, 16, No. 109, 159.
[116] Korinth: Slane 1990: 102-104, Fig. 25, No. 214-216; Aquileia: Mandruzzata vd. 2000: 360, 362, Fig. 4, No. 1.
[117] Assos: Sezgin 2010: 46, 153, Lev. 75, No. 583-585; Patara: Özdemir 2009: 36-37, 129, Kat. No. 123-124, Lev. 13; Antandros: Aktaş 2018: Kat. No. 599-602.
[118] Eiwanger 1981: Teil I, 59-62, Teil II: 51, 63, 67, Taf. 41.IIIa 39-40, Taf. 48.III 357-359, IIIH, Taf. 51. IIIa 92-94, Taf.52.IIIa 95-97.
[119] Özbütev 1994: 35-36, 101-104, Lev. 38, 172-181.
[120] Ergürer 2012: 82, 358, Lev. 71-72, No. 150.
[121] Fırat 2011: 102, 241, Kat. No. 9, 154, 155, Lev. 62-63, No. 9, 154, 155.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

kırmızı hamurlu, düz dipli, dipten gövdeye yumuşak geçişli, daralarak yükselen gövdelidir. Kat. No. 31'in benzer örnekleri Antandros Yamaç Ev örnekleri arasında da rastlanır[122]. Bu parça, diğer kentlerden ele geçen örnekler yardımıyla MS 2-4. yüzyıl arasına verilir. Bu tip diplerin ele geçtiği Stobi örnekleri de benzer şekilde MS 2-4. yüzyıla aittir[123]. İki kulplu kaplar olarak sınıflandırılan Kartaca buluntularının bazıları için tarih verisi bulunmamaktadır[124], bazı örnekler ise MÖ 1. yüzyılın sonu-MS 3. yüzyılın başına yerleştirilir[125]. Villa Rustica 'Bliznetsy' buluntuları ise Tip 4 grubu içinde Ege Bölgesi üretimleri olarak tanımlanır ve MS 2-3. yüzyıla verilir[126]. Bu veriler göz önüne alındığında Kat. No. 31 de MS 2-4. yüzyıl arasına ait olabilir. Kat. No. 32'nin ise benzer örneği tespit edilmemiştir.

Maşrapa (Thin Walled Wares)

Makale kapsamında incelenen ince cidarlı kaplar olarak da tanımlanan maşrapaların[127] İtalya kökenli kaliteli erken örnekleri makale kapsamına alınan malzeme grubu içinde yer almaz (Kat. No. 33-36, Fig. 11). Buluntular, çoğunlukla daha geç seriyi temsil eden Hayes 1. Grup Phokaia tipi maşrapa örneklerini barındırır. Malzemeler arasında bu grup içinde değerlendirilebilecek 3 parça (Kat. No. 33-35, Fig. 11) yer alır. Bu örnekler içinde Kat. No. 33, kireç katkılı, sıkı açık kahverengi hamurlu, dışa dönük yüksek ağızlı, ağızdan gövdeye keskin dönüşlü, şişkin gövdeli, ağız iç kısmı içbükey kavisli ve astarlıdır. Hayes bu tip örnekleri "Boccalina a Collarino" olarak sınıflandırır ve MS 75-100 yılları arasına tarihler[128]. Bunu yanı sıra, Antandros Yamaç Ev örnekleri, referans örneklerden yola çıkılarak, erken seri içinde MÖ 1. yüzyıl-MS 1. yüzyıla verilir[129]. Skyphos olarak tanımlanan Argos maşrapaları MÖ 1. yüzyıla aittir[130]. R. Meriç, Ephesos buluntularının MÖ 1. yüzyıldan Claudius Dönemi'ne kadar geniş bir tarihsel aralıkta görüldüğünü belirtir. Ancak, Kat. No. 33 ile benzer örnekler MÖ 1. yüzyıla ait tabakalardan ele geçer[131]. Aynı şekilde Stobi örnekleri de MÖ 1. yüzyıla tarihlenir[132]. Metropolis örnekleri ise Ephesos buluntuları referans alınarak MS 1. yüzyılın ilk çeyreğine verilir[133]. Sonuç olarak, yakınlık sergileyen örneklerden yola çıkıldığında, Kat. No. 33'ün erken seri içinde MÖ 1. yüzyıl-MS 1. yüzyıla ait olduğu söylenebilir.

Maşrapa grubu içerisinde yer alan diğer iki örnek (Kat. No. 34-35, Fig. 11) kireç, mika ve taşçık katkılı, kaba açık kırmızı hamurlu, ince cidarlı, yüksek ağızlı, dışa dönük dudaklıdır. Dışta ağızdan gövdeye geçişte plastik bir bant yer alır. Hayes bu tip örnekleri ana üretim merkezi olarak Batı Anadolu, Phokaia olduğu düşünülen ilk gruba dahil eder ve söz konusu örnekleri MS 120-150 yıllarına tarihler[134]. Antandros Yamaç Ev çan ağızlı maşrapalar da Hayes referans alınarak Hayes 1 grubu içinde MS 2. yüzyıla tarihlenir[135]. Argos maşrapa örneklerinin, herhangi bir sınıflandırma içinde yer almamasına karşın, köken olarak Phokaia üretimi olabileceği düşünülür. Bu grup MS 1. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkar. Ancak, MS 2. yüzyılda oldukça yaygınlaştıktan sonra MS 2. yüzyılın sonu-MS 3. yüzyılın başında ortadan kalkar. Bu gruplama içinde Kat. No. 34-35 ile benzerlik sergileyen Argos örnekleri MS 2. yüzyıla aittir[136]. R. Meriç, Atina Agorası ve Phokaia örneklerini referans almakla birlikte, Ephesos buluntularının MS 3. yüzyıla kadar devam eden tabaklarda karşılaşıldığını belirtir. Buna ek olarak, Ephesos buluntuları arasında, Kat. No. 34-35 ile benzer maşrapalar MS 1. yüzyılın sonuna ait tabaklardan ele geçmiştir[137]. Demetrias örnekleri Form VI olarak sınıflandırılmış ve benzer tarihlere verilmiştir[138]. Stobi buluntuları MS 2. yüzyılın ilk yarısına aittir[139]. Paphos buluntuları Ege tipi olarak sınıflandırılmış ve sikkeler yardımıyla tarihlendirilen kontekst buluntuya göre MS 1. yüzyıla verilmiştir[140]. Ayrıca, Beyrut'tan ele geçen başka bir örnek Phokaia maşrapaları olarak tanımlanmış ve MS 2. yüzyıla tarihlenmiştir[141]. Yukarıda incelenen örneklere genel olarak bakıldığında, bu tip çan ağızlı maşrapaların MS 1-2. yüzyıl Phokaia üretimleri olarak tanımlandığı anlaşılır. Buna bağlı olarak, Kat. No. 34-35'in de MS 1-2. yüzyıl Phokaia üretimleri oldukları söylenebilir.

İkinci grup örnekleri, yapısal olarak erken İtalya ince cidarlı seramik grubuyla benzerlik gösteren ve olasılıkla Trakya kökenli olduğu düşünülen Trakya tipi oluşturur[142]. Bu tip altında değerlendirilebilecek olan ve tam profil veren Kat. No. 36 (Fig. 11), kireç ve mika katkılı, açık kırmızı hamurlu, ince cidarlı, dışa dönük kalınlaştırılmış ağızlı, şişkin gövdeli, dışa profillendirilmiş dipli ve tek dikey kupludur. Gövde üzerinde yatay yivler yer alır. Antandros Yamaç Ev buluntuları arasında tam örneği ele geçmemekle birlikte, benzer ağız profilleri Hayes temel alınarak[143] Hayes 2. grup içinde Trakya/Kuzey Ege tipi

[122] Aktaş 2018: 328, Kat. No. 606;
[123] Anderson Stojanovic 1992: 138, Pl. 140, No. 1205.
[124] Fulford/Peacock 1984: 216, Fig. 83, No. 55.
[125] Fulford/Peacock 1994: 75, Fig. 4.15, No. 11.
[126] Klenina 2004: 112, Phc. 27, No. 255-256.
[127] Detaylı bilgi için bkz. Aktaş 2018; 291-293.
[128] Hayes 2008: 101-102, 267, Fig. 50, No. 1594.
[129] Aktaş 2018: 296, Kat. No. 524.
[130] Abadie Reynal 2007: 143, Pl. 33, No. 225.1.
[131] Meriç 2002: 20, 72, 77, Taf. 32, K364.
[132] Anderson Stojanovic 1992: 37, Pl. 20, No. 157.
[133] Güngör 2005: 131, Lev. 40, No. 239.
[134] Hayes 2008: 102, 267-268, Fig. 50, No. 1599-1600.
[135] Aktaş 2018: 299, Kat. No. 526-528.
[136] Abadie Reynal 2007: 144, Pl. 33, No. 226.1.
[137] Meriç 2002: 20, 75, 94, Taf. 39, No. K458.
[138] Eiwanger 1981: 59, 61-63, Taf. 51, IIIa78-79, form VI.
[139] Anderson Stojanovic 1992: 43, Pl. 26, 223.
[140] Hayes 1991: 189, Fig. LXVI, No. 38.
[141] Hayes 2000: 285, Fig. 1, No. 2.
[142] Hayes 1995: 186-187.
[143] Hayes 2008: 102, 268, Fig. 51, No. 1606, 1608.

olarak MS 2-3. yüzyıla tarihlenir[144]. Aynı şekilde, Assos örnekleri de aynı döneme aittir[145]. Bu grup içinde yer alan Sur Sektörü örnekleri, benzer tipte maşrapalar temel alınarak Trakya/Kuzey Ege tipi olarak MS 2-3. yüzyıla tarihlenir.

Lekane

Antandros Antik Kenti buluntuları arasında lekaneler oldukça sık karşılaşılan formlardır. Bu örnekler genel olarak geniş ağız tablalı, geniş ya da derin silindirik gövdeli kaplardır. Ancak, bu grup içinde iki adet örnek vardır ki ağız ve derin geniş gövdeleriyle lekane olarak tanımlanmakla birlikte, oval formuyla farklı nitelikler sergilerler (Kat. No. 37-38, Fig. 11). Oval formu açısından çok karşılaşılmayan bu örneklerin, düz ağızlı[146] ve kanca ağızlı[147] olmak üzere farklı tipleri tespit edilmiştir. Stobi buluntuları arasında ağız profili daha dik olmakla beraber, oval formlu bir örnek ele geçmiştir[148]. Düz geniş ağızlı örnekler ve kanca ağızlı örnekler genel olarak MS 1-3. yüzyıl arasına tarihlenir. Ancak, oval gövdeli Stobi örneği MS 2-3. yüzyıla verilir. Stratigrafik veri sunan bir alandan ele geçmeyen Antandros örnekleri için benzer örnekler dikkate alındığında, bu kaplar da aynı tarihlere ait olabilir. Buna ek olarak, Antandros Yamaç Ev buluntuları arasında lopas olarak tanımlanmış örneklerin aynı ağız profillerine sahip oldukları gözlemlenir (Kat. No. 38, Fig. 11)[149]. Ancak bu örnekler kil ve gövde profili açısından oldukça farklı niteliklere sahiptir. Bu da benzer ağız profillerinin farklı gövde profilleri için kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir.

SONUÇ

Antandros Sur Sektörü'nde şimdiye kadar tespit edilen yapılar içinde Erken Hellenistik sur duvarı ve Geç Roma Dönemi'ne ait hamam net olarak belirlenmiştir. Bu yapıların içerisinde erken dönem seramikleri de tespit edilmekle beraber (Arkaik, Klasik, Hellenistik), yoğun miktarda Roma Dönemi'ne ait seramik ele geçmiştir. Ancak, mimari yapıların birbirini tahrip ederek üst üste oturmaları alanda stratigrafi oluşturan bir tabaka yakalamayı oldukça zorlaştırmaktadır. Buna bağlı olarak, malzemenin tarihlendirilmesinde daha çok Yamaç Ev ve Nekropol'de stratigrafik veri sunan alanlardan ele geçen benzer seramikler, tipolojik özellikler ve diğer antik kentlerde ele geçen örnekler baz alınmıştır. Makale içinde değerlendirilen seramikler hem kaliteli (ince) seramik hem de kaba seramik gruplarına aittir (Tablo 1). Söz konusu örnekler Erken Roma Dönemi'nden Geç Roma Dönemi'ne kadar kronolojik bir dizin içinde formlarına göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Makale kapsamında incelenen Doğu Sigillatalar arasında en erken seriyi oluşturan Doğu Sigillata A ve Doğu Sigillata B grupları, birer örnekle temsil edilmektedir. Bu örnekler, Sur Sektörü'nde ince seramik adına Erken Roma gruplarının varlığını göstermesi açısından önem arz eder. Doğu Sigillata kapları arasında geç seriyi oluşturan Doğu Sigillata C malları en yoğun gruplar arasında yer alır. Söz konusu kaplar, hem Loeschcke örneklerini hem de Hayes formlarını barındırır. Bu örnekler içinde ise nadir olarak karşımıza çıkan Loeschcke Form 10 ve Form 28 örneklerinin yanı sıra en sık ele geçen Hayes Form 1, Form 2 ve Form 3 kapları yer alır.

Doğu Sigillata grupları dışında görülen bir diğer grup Kırmızı Astarlı Geç Roma seramikleridir. Bu grup içinde Phokaia Kırmızı Astarlı seramikleri oldukça yoğun olarak gözlemlenir. Her ne kadar makale kapsamında Hayes Form 2 ve 3 örnekleri yer alsa da Sur Sektörü'nün geneline bakıldığında Phokaia kaplarının diğer formları da sıklıkla ele geçer. Ancak bu formlar içinde MS 6. yüzyıl sonrasına ait tipler oldukça azdır. Değerlendirilen seramikler arasında MS 4. yüzyıla tarihlenen örneklere ek olarak, MS 5. yüzyıla ait ürünlerle de sıklıkla karşılaşılmıştır. İnce seramiklerin yanı sıra yoğun buluntu gruplarını oluşturan kaba seramikler arasında yer alan kapalı kaplar, farklı formları ile oldukça çeşitlilik arz eder. Bu kaplar kadar sık karşımıza çıkan maşrapalar daha çok Erken Roma Dönemi'ne ait örnekleri barındırmaktadır. Lekaneler ise oval formları ile kendine has özellikler sergilemektedirler.

Sur Sektörü'nde yapılan çalışmalarda en erken seramik gruplarının Arkaik Dönem'e, en geç seramik grubunun ise Geç Roma Dönemi'ne ait olduğu söylenebilir. Ancak, bu seramik grupları içerisinde en yoğun malzeme grubu Hellenistik ve Roma Dönemi'ne aittir. Makalenin konusunu oluşturan Roma seramikleri tarihsel olarak değerlendirildiğinde, en erken örnekler MÖ 2. yüzyıl-MÖ 1.yüzyıl, en geç örnekler ise MS 6. yüzyıla tarihlenir. İlaveten, Sur Sektörü'ndeki mimari yapıların geniş tarihsel aralığı ve az da olsa Erken Roma seramik formlarının ele geçmiş olması, Erken Roma Dönemi'nde bir iskanın olduğunu göstermektedir. Bu iskan faaliyetlerinin özellikle MS 3-6. yüzyıl arasında yoğunlaştığı düşünülebilir[150]. Ancak, şu aşamada Sur Sektörü'nde Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilen herhangi bir mimari yapı

[144] Aktaş 2018: 301, Kat. No. 530-531.

[145] Sezgin 2010: 46, 131, Lev. 68, No. 453.

[146] Robinson 1959: 16, Pl. 2, 72, F61; Meriç 2002: Taf. 63, No. K729; Riley 1979: 334, Fig. 125, No. 901; Kozal 2001: 337-337, Pl. 12, 163.

[147] Gassner 1997: Taf. 53, No. 661; Riley 1979: 345-346, Fig. 126, No. 916-921; Kozal 2001: 337-337, Pl. 12, 163.

[148] Anderson Stojanovic 1992: 112, No. 846, Pls. 99, 187.

[149] Aktaş 2018: 414, Kat. No. 706 (Lopas).

[150] Sur Sektörü'nde sur duvarının üzerine oturan Geç Roma Hamamı, Yamaç Ev, surun hemen güneyinde yer alan Roma Evi ve Nekropol alanının üzerinde var olan MS. 4-6. yüzyıl Geç Roma yapılarının (İşlik) varlığı bu düşünceyi desteklemektedir. Bkz. Aktaş 2018: 438-479; Açar 2017: 174-180.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

tespit edilememiştir. Buna karşın, Yamaç Ev'de MS 4. yüzyılda inşa edilen Roma villası'nın alt tabakalarında duvar resimleri vasıtasıyla Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilen mimari yapılar tespit edilmiştir[151]. Bu durum, her ne kadar Sur Sektörü'nde Erken Roma yapıları tespit edilmemiş olsa da Antandros'ta Erken Roma Dönemi'nde yerleşimin varlığını göstermesi açısından önemlidir. Ek olarak, Sur Sektörü'nde yapıların birbirini tahrip ederek üst üste oturması nedeniyle, tarihleyici bir tabaka ya da malzeme (sikke, seramik ya da küçük buluntu) ele geçmemiştir. Ancak, bu makalenin konusunu oluşturan seramik malzeme, tabakadan ele geçmemekle birlikte, bize bu alanda Roma Dönemi'nde kesintisiz bir iskanın varlığını göstermesi açısından önem arz eder. Buna ek olarak, Sur Sektörü, Nekropol ve Yamaç Ev'de MS 6. yüzyıl sonrası malzemenin (seramik, sikke ya da küçük buluntu) nadiren ele geçtiği ve Yamaç Ev'in odalarında yer alan mermer kaplamaların sökülerek götürüldüğü tespit edilmiştir. Bu durum, MS 6. yüzyıl sonrasında Arap akınlarına bağlı olarak, güvenlik kaygısı nedeniyle[152], kentin yavaş yavaş boşaltılarak, kentin kuzeydoğunda yer alan 215 m. rakımlı Kaletaşı Mevkiine taşındığını düşüncesini teyit etmesi açısından önem taşır[153].

Makale kapsamında incelenen seramikler üretim bazında genel olarak değerlendirildiğinde; Doğu Sigillata C ve Phokaia Kırmızı Astarlı mallar gibi, özellikle Ege üretimlerinin yoğunlukta olduğu gözlemlenir. Kaba seramik malzeme göz önüne alındığında da bu grubun daha çok MS 3. yüzyıl sonrasına ait olduğu ve olasılıkla daha yerel nitelikler taşıdığı söylenebilir. Özellikle Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesinden sonra, Konstantinopolis'in seramik ihtiyacının Batı Anadolu üretim merkezleri (özellikle Phokaia) tarafından karşılandığı bilinmektedir[154]. Hem devlet desteği sonucunda yoğun üretimin olması hem de bölge üretimlerine erişimin daha kolay olmasına bağlı olarak, Ege üretimlerinin bölge dışı üretimlere göre daha dominant olduğu söylenebilir. Bu durum, bölge üretimlerinin hem Sur Sektörü hem de Antandros adına yoğun olarak karşımıza çıkmasını kısmen açıklar.

Ayrıca, kaba malzeme grupları içinde yer alan bazı örneklerin, özellikle kapalı kapların yakın tiplerinin Antandros dışında nadiren tespit edilebilmiş olması, şu aşamada her ne kadar işlik olarak nitelendirilebilecek bir alan tespit edilmiş olmamasına karşın, bu örneklerin yerel üretim olabileceğini düşündürmektedir. Ancak, Sur Sektörü ve Antandros Antik Kenti'nin diğer alanlarında ele geçen Roma seramiklerinin dağılımı, niteliği ve kronolojisi hakkında ön sonuçlara ulaşılması hedeflenmiş olan bu çalışmaya ek olarak, yakın zamanda yapılması planlanan ve analiz çalışmalarının da dahil edileceği, daha kapsamlı bir çalışmanın, söz konusu malzemenin üretim yerlerine dair daha net ve güvenilir veriler sunacağı düşünülmektedir.

Tablo 1: Sur Sektörü'nde ele geçen seramiklerin genel kronolojisi / *General chronology of the ceramics from the City Wall Sector*	
Doğu Sigillata A	MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı-MS 1. yüzyılın ilk yarısı
Doğu Sigillata B	MS 2. yüzyılın ilk yarısı
Doğu Sigillata C	MS 1. yüzyılın sonu - MS 3. yüzyıl
Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikler	MS 4. yüzyılın ikinci yarısı - MS 6. yüzyıl
Kandiller	MS 1-3. yüzyıl - Geç Roma Dönemi
Kapalı Kaplar	MS 1-4. yüzyıl
Maşrapalar	MÖ 1. yüzyıl-MS 1. yüzyıl
Lekaneler	MS 2-3.yüzyıl

[151] Polat vd. 2014: 137.

[152] Polat 2002a: 154-159; Polat 2012, 213; Le Quiens 1958: 721-722.

[153] Ayrıca, MS 500 yılında gerçekleşen İzmit merkezli VIII şiddetindeki bir depremin bu yıkıma neden olabileceğine dair öneriler mevcuttur. Ancak, Antandros Antik Kenti'nde bu güne kadar yapılan çalışmalarda bu tür bir depremin izlerine dair herhangi bir arkeolojik veri şu aşamada ele geçmemiştir. https://deprem.afad.gov.tr/tarihseldepremler

[154] Green 2010: 12; Hayes 1980: 525-526.

KATALOG

Doğu Sigillata A

Kat. No.: 1
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOT 27
Fig. 9
Kaide çapı: 9.6 cm
Yükseklik: 1.1 cm
Kil rengi: 10 YR 8/3 çok soluk kahverengi **Firnis rengi:** 2.5 YR 5/6 kırmızıdan 5 YR 6/8 kırmızımsı sarıya
Tanımı: Doğu Sigillata A, Samaria Form 1. kaide ve gövde parçası. Katkısız hamur, içi ve dışı firnisli, halka kaideli.
Tarih: MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısı-MS 1. yüzyılın ilk yarısı

Doğu Sigillata B

Kat. No.: 2
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNZ 13-50
Fig. 9
Ağız çapı: 21.2 cm
Yükseklik: 4 cm
Kil rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı (yakın ton)
Firnis rengi:2.5 YR 6/8 açık kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata B2, Hayes Form 60. Omurgalı kase ağız ve gövde parçası. Kireç ve bol mika katkılı hamur. Hafif içe dönük yüksek ağızlı, küçük omurgalı, ince cidarlı.
Tarih: MS 2. yüzyılın ilk yarısı

Doğu Sigillata C

Kat. No.: 3
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPE 1
Fig. 9
Ağız çapı: 9.5 cm
Yükseklik: 3.5 cm
Kil rengi: 2.5 YR 7/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 10 R 5/8 kırmızıdan 10 R 4/4 hafif kırmızı (weak red)
Tanımı: Doğu Sigillata C, Loeschcke Form 10. Krater ağız ve boyun parçası. Az kireç, çok mika katkılı hamur. İçi ve dışı firnisli, profillendirilmiş dışa dönük kısa ağızlı, yuvarlatılmış dudaklı, ağızdan boyuna belirgin dönüşlü, hafif genişleyerek inen boyunlu.
Tarih: MS 1. yüzyılın sonu-MS 2. yüzyılın başı.

Kat. No.: 4
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPJ 13
Fig. 9
Ağız çapı: 20.6 cm
Yükseklik: 2.7 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C, Loeschcke Form 26B. Kase ağız ve gövde parçası. Kireç ve mika katkılı hamur. İçi ve dışı firnisli, sarkık ağızlı.
Tarih: MS 1. yüzyıl ikinci yarısı- MS 2. yüzyılın başı

Kat. No.: 5
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPE 48
Fig. 9
Kaide çapı: 5.4 cm
Yükseklik: 2.4 cm
Kil rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Firnis rengi: 10 R 5/6 kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C Loeschcke Form 28. Kase ağız ve gövde parçası. Mika katkılı hamur. içi ve dışı kırmızı firnisli, konik kaideli.
Tarih: MS 1-2. yüzyıl

Kat. No.: 6
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNB 40
Fig. 9
Ağız çapı: 18.8 cm
Yükseklik: 2.5 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C, Hayes Form 2. Kase ağız ve gövde parçası. Bol mika ve kireç katkılı hamur. İçi ve dışı firnisli, dışta keskin profillendirilmiş ağızlı, konik daralan derin gövdeli..
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 7
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOT 69
Fig. 9
Ağız çapı: 18.6 cm
Yükseklik: 2.7 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 2.5 YR 5/8 red
Tanımı: Doğu Sigillata C, Hayes Form 2. Kase ağız ve gövde parçası. Bol mika ve kireç katkılı, gözenekli, hamur, kırmızı firnis. Hafif dışa kalınlaştırılmış ağızlı, konik daralan gövdeli.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 8
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPE 41
Fig. 9
Kaide çapı: 12.4 cm
Yükseklik: 1.3 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 10 R 5/8 kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C, Hayes Form 2. Tabak kaide parçası. Mika ve kireç katkılı, gözenekli hamur. İçi ve dışı kırmızı firnisli, alçak halka kaideli, kaide altında ince plastik bir bant.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Kat. No.: 9
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GRC 38
Fig. 9
Kaide çapı: 10 cm
Yükseklik:2.5 cm
Kil rengi: 2.5 YR 7/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C, Hayes Form 2. Açık kap kaide parçası. Az miktarda kireç ve bol miktarda mika katkılı, gözenekli hamur. İçi ve dışı kırmızı firnisli, halka kaideli. Gövde altında kabartma olarak yapılmış bir sıra dikey kısa bant dizisi.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 10
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOT 98
Fig. 9
Ağız çapı: 5.8 cm (?)
Kaide çapı: 3 cm
Yükseklik: 3.3 cm
Kil Rengi:2.5 YR 7/8 açık kırmızı
Firnis rengi: 2.5 YR 6/8 açık kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C, Hayes Form 3. Tama yakın korunmuş küçük omurgalı kase. Kireç ve mika katkılı, gözenekli hamur. İçi ve dışı firnisli, dik ağızlı, omurgalı, sığ gövdeli, halka kaideli.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 11
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GRC 42
Fig. 9
Ağız çapı: 11.4 cm
Yükseklik: 2.8 cm
Kil rengi: 2.5 YR 7/6 açık kırmızı
Firnis rengi: 2.5 YR 6/8 açık kırmızı/2.5 YR 5/8 kırmızı
Tanımı: Doğu Sigillata C, Hayes Form 3. Omurgalı kase ağız ve gövde parçası. Kireç ve bol mika katkılı hamur. kırmızı firnisli, dik ağızlı, omurgalı.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl
Kaliteli (İnce) Seramik Grubu: Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramikler

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikler

Kat. No.: 12
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 60
Fig. 9
Ağız çapı: 16.6 cm
Yükseklik: 2.2 cm
Kil rengi: 5 YR 6/8 kırmızımsı sarı
Tanımı: Phokaia Kırmızı Astarlı Seramik, Hayes Form 2A. Kase ağız ve gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, gözenekli hamur. Geniş ağız tablalı, sığ gövdeli.
Tarih: MS 4. yüzyılın ikinci yarısı

Kat. No.: 13
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNZ 25
Fig. 9
Ağız çapı: 16.4 cm
Yükseklik: 2.6 cm
Kil rengi: 5 YR 7/8 kırmızımsı sarı (yakın ton)
Astar rengi: (korunmamış)
Tanımı: Phokaia Kırmızı Astarlı Seramik, Hayes Form 3A. Kase ağız ve gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, gözenekli hamur. Kısa dışa dönük ağızlı, küçük omurgalı.
Tarih: MS 5. yüzyılın başı

Kat. No.: 14
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 38
Fig. 9
Ağız çapı: 20 cm
Yükseklik: 2.3 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı/5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Astar rengi: 10 R 5/8 kırmızı/10 R 4/4 açık kırmızı
Tanımı: Phokaia Kırmızı Astarlı Seramik, Hayes Form 3E. Tabak ağız ve gövde parçası. Az miktarda mika ve kireç katkılı, gözenekli hamur. İçi ve dışı astarlı, İçe dönük ağızlı, omurgalı, omurga üzerinde sığ bir yiv, omurga altında plastik bir bant.
Tarih: MS 5. yüzyılın sonu-MS 6. yüzyılın başı

Kandiller

Kat. No.: 15
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPE 56
Fig. 10
Genişlik: 3.4 cm
Uzunluk: 4.9 cm
Kil rengi: 5 YR 7/4 pembe
Tanımı: Kandil diskus parçası. Az miktarda kireç ve mika katkılı hamur. İçbükey kavisli diskus içinde başını sola çevirmiş, kanatlarını açmış cepheden kartal kabartması, kartalın sol ayağının yanında diskus deliği.
Tarih: MS 1-3. yüzyıl

Kat. No.: 16
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 91
Fig. 10
Genişlik: 6.5 cm
Uzunluk: 5.2 cm
Kil rengi: Gley 1 6/10Y Yeşilimsi gri / 5YR 7/4 pembe
Astar rengi: 5 YR 4/2 koyu kırmızımsı gri/5YR 7/8 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kandil diskus parçası. Kireç ve mika katkılı hamur. Geniş diskus içinde merkezdeki diskus deliği çevresinde çiçek rozeti iki adet yiv ile çevreleniyor. İçinde ve dışında çok az astar korunmuş.
Tarih: MS 1-3. yüzyıl

Kat. No.: 17
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNB 45
Fig. 10
Yükseklik:4.4 cm
Genişlik: 6.7 cm
Uzunluk: 8.6 cm
Kil rengi: 2.5 YR 8/4 pembe
Astar rengi: Korunmamış.
Tanımı: Tama yakın korunmuş kandil. Az miktarda kireç ve mika katkılı hamur. Oval formlu, gövdenin alt arka kısımdan çıkıp omuz üzerine yükselen ortası delik dikey kulplu, Diskus içinde olasılıkla sola doğru Eros figürü.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 18
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNB 72
Fig. 10
Yükseklik: 4.3 cm
Genişlik: 5.2 cm
Uzunluk: 6.6 cm
Kil rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kandil kulp ve gövde parçası. Kireç ve mika katkılı hamur. İnce cidarlı, orta kısmı delik dikey tutamaklı. Tutamak üst kısmında iki adet yiv yer alırken, tutamak alt kısmında tek yivin iki yanında çavuş (?) işareti yer alıyor. Oval gövde formuna sahip kandilin omuz üzerinde net olarak görülemeyen kısa çizgiler bulunuyor. Bir yiv ile sınırlandırılmış derin diskus içinde sola doğru koşar vaziyette tasvir edilmiş geyik motifi yer alıyor. Yüzey kırmızı astarlı.
Tarih: MS 4. yüzyılın sonu-MS 5. yüzyılın sonu

Kat. No.: 19
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNB 66
Fig. 10
Yükseklik: 2 cm
Genişlik: 4.7 cm
Uzunluk: 5 cm
Kil rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Astar rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kandil burun parçası. Kireç ve mika katkılı hamur. İnce cidarlı, uzun burunlu, burun üzerinde uçları spiral biten iki plastik bant arasında kurdele (?) motifi yer alıyor. Yüzey ve iç kısım astarlı.
Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

Kat. No.: 20
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNB 47
Fig. 10
Genişlik: 2.7 cm
Uzunluk: 9.3 cm
Kil rengi: 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı / Gley 1 6/10Y yeşilimsi gri (kesit)
Astar rengi: 10 R 3/1 koyu kırmızımsı gri/ 10 R 4/2 soluk kırmızı
Tanımı: Palmet biçiminde kandil tutamağı. Kireç ve mika katkılı hamur. Gövdenin arka kısmından yükselen yaprak formlu tutamak, yaprak uç kısmı içbükey profilli, merkezdeki ana damar çevresine yerleştirilen yaprakların arka kısmı işlenmemiş, tutamağın tamamı kırmızı-gri astarlı.
Tarih: MS 3. yüzyıl

Kat. No.: 21
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GNB 50
Fig. 10
Genişlik: 4.5 cm
Uzunluk: 5.3 cm
Kil rengi: 2.5 YR 7/6 açık kırmızı
Astar rengi: 2.5 YR 5/6 kırmızı
Tanımı: Yaprak şeklinde kalıp yapımı kandil tutamağı. Yoğun kireç ve taşcık katkılı hamur. İçi boş tutamağın arka kısmında hava deliği mevcut. Ön yüzde detayları yivlerle verilmiş tutamağın arka kısmı işlenmemiş. Ön ve arka yüzü astarlı.
Tarih: MS 3. yüzyıl
Günlük Kullanım Kapları

Kapalı Kaplar

Kat. No.: 22
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPE 14
Fig. 11
Ağız çapı: 4 cm
Yükseklik: 6.6 cm
Kil rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kapalı kap ağız ve boyun parçası. Kireç, mika ve taşçık katkılı, gözenekli kaba hamur. Dışa dönük kısa ağızlı, ağız altından itibaren konik olarak genişleyen boyunlu, boyun iç ve dış yüzünde çark izleri.
Tarih: Erken Roma

Kat. No.: 23
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOH 71
Fig. 11
Ağız çapı: 5.2 cm
Yükseklik: 10.6 cm
Kil rengi:
Yüzey: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı
Kulp kesit içi: 5 YR 6/1 gri
Tanımı: Kapalı kap ağız, boyun ve kulp parçası. Kireç, mika ve taşçık katkılı, gözenekli, kaba hamurlu, dışa dönük kısa ağızlı, yuvarlatılmış dudaklı, dışbükey profilli uzun boyunlu, boyun üzerinde dikey şerit kulp çıkışı ve boyundan omuza geçiş korunmuş. Boynun dış yüzünde derin çark izleri.
Tarih: MS 1-2. yüzyıl

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

Kat. No.: 24
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOH 69
Fig. 11
Ağız çapı: 6 cm
Yükseklik:12.5 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Tanımı: Kapalı kap ağız, boyun ve kulp parçası. Mika, kireç ve taşçık katkılı, gözenekli hamur. Dışa dönük ağızlı, hafif dışbükey profilli uzun boyunlu, boyun üzerinde dikey kulp çıkışı korunmuş.
Tarih: MS 3. yüzyıl

Kat. No.: 25
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GRC 114
Fig. 11
Ağız çapı: 9 cm
Yükseklik: 5 cm
Kil rengi: Yüzey: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Kesit: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Tanımı: Kapalı kap ağız, kulp ve boyun parçası. Bol kireç ve taşçık katkılı hamur. Dışa dönük ağızlı, yuvarlatılmış dudaklı, içte ağız kenarında derin bir yiv yer alıyor. İçbükey kavisli boyuna sahip, boyun üzerinde kulp çıkışı korunmuş.
Tarih: Erken Roma

Kat. No.: 26
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPJ 17
Fig. 11
Ağız çapı: 8 cm (?)
Yükseklik: 6.2 cm
Kil rengi: Yüzey: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Kesit: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Tanımı: Kapalı kap ağız ve boyun parçası. Kireç, mika ve taşçık katkılı, gözenekli hamur. Dışa dönük ağızlı, ağız iç kısmında bir yiv yer alıyor. İçbükey kavisli boyuna sahip. Geniş dikey kulp çıkışı korunmuş.
Tarih: Erken Roma

Kat. No.: 27
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GPJ 14
Fig. 11
Ağız çapı: 12.4 cm
Yükseklik: 4.8 cm
Kil rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Kireç, mika, taşçık katkılı, gözenekli hamur. Dışa dönük ağızlı, ağız iç kısmında iki adet ince yiv yer alıyor.
Tarih: Erken Roma

Kat. No.: 28
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOH 250
Fig. 11
Kaide çapı: 11.4 cm
Yükseklik: 5.8 cm
Kil rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarıdan 2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Tanımı: Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Kireç, mika, taşçık katkılı hamur. Halka kaideli, kaide altı dışbükey profilli.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 29
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOH 252
Fig. 11
Kaide çapı: 8.8. cm
Yükseklik: 2.9 cm
Kil rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Kireç, mika ve taşçık katkılı, gözenekli hamur. Halka kaideli, kaide altı dışbükey profilli.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 30
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 88
Fig. 11
Ağız çapı: 6.2 cm (uz.), 4.2 cm (gen.)
Yükseklik: 3.5 cm
Kil rengi:2.5 YR 6/6 açık kırmızı
Tanımı: Kapalı kap ağız, kulp ve boyun parçası. Mika, taşçık ve kireç katkılı, kaba hamurlu, yonca ağızlı, kısa boyunlu, boyundan omuza keskin dönüşlü, ağız altından çıkış yapıp ağız üzerine yükselen dikey tek kulplu. Kulp üzerinde iki adet yiv yer alıyor, ağız iç kısmı profillendirilmiş.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 31
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GRC 91
Fig. 11
Kaide çapı: 6.6 cm
Yükseklik: 2.7 cm
Kil rengi: 7.5 YR 7/6 kırmızımsı sarı
Tanımı: Kapalı kap dip parçası. Kireç, mika ve taşçık katkılı, gözenekli, kaba hamurlu, altta derin içbükey kavisli dibe sahip, dip altında nipple, dışa açılarak yükselen gövdeli.
Tarih: MS 2-4. yüzyıl

Kat. No.: 32
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 24
Fig. 11
Kaide çapı: 6.8 cm **Yükseklik:** 3.8 cm
Kil rengi: 5 YR 7/4 pembeden 2.5 Y 8/2 soluk sarıya değişiyor.
Tanımı: Kapalı kap dip ve gövde parçası. İnce mika ve kireç katkılı, sıkı hamurlu, düz dipli, dipten gövdeye yumuşak geçişli, daralarak yükselen gövdeli.

Maşrapa

Kat. No.: 33
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 62
Fig. 11
Ağız çapı: 4.5 cm (?)
Yükseklik: 2.1 cm
Kil rengi: 5 YR 7/4 pembe hamurlu
Astar rengi: 5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi
Tanımı: Maşrapa ağız ve gövde parçası. Kireç katkılı, sıkı hamurlu, dışa dönük yüksek ağızlı, ağızdan gövdeye keskin dönüşlü, şişkin gövdeli, ağız iç kısmı içbükey kavisli ve astarlı.
Tarih: MÖ 1. yüzyıl-MS 1. yüzyıl

Kat. No.: 34
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOT 44
Fig. 11
Ağız çapı: 8.4 cm
Yükseklik: 3.2 cm
Kil rengi: 2.5 YR 6/8 açık kırmızı
Tanımı: Maşrapa ağız parçası (Phokaia tipi). Kireç, mika ve taşçık katkılı, kaba hamurlu, ince cidarlı, yüksek ağızlı, dışa dönük dudaklı, ağızdan gövdeye geçişte plastik bir bant yer alıyor.
Tarih: MS 1.-2. yüzyıl

Kat. No.: 35
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GRC 115
Fig. 11
Ağız çapı: 5.8 cm
Yükseklik: 3 cm
Kil rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarıdan 5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengiye değişiyor.
Tanımı: Maşrapa ağız parçası (Phokaia tipi). Mika, kireç ve taşçık katkılı, kaba hamurlu, yüksek ağızlı, ağızdan gövdeye geçişte plastik bir bant yer alıyor.
Tarih: MS 1.-2. yüzyıl

Kat. No.: 36
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 112
Fig. 11
Ağız çapı: 6 cm **Kaide çapı:** 3.4 cm
Yükseklik: 8 cm
Kil rengi: 2.5 YR 7/6 light red /5 YR 7/6 reddsih yellow
Astar rengi: 10 R 6/8 light red
Tanımı: Maşrapa (Trakya/Kuzey Ege tipi). Tama yakın korunmuş. Kireç ve mika katkılı hamurlu, dışa dönük kalınlaştırılmış ağızlı, düz dudaklı, şişkin gövdeli, kısa dışa profillendirilmiş dipli, dış yüzde ve ağız iç kısmında yer yer korunmuş kırmızı astar, olasılıkla üst gövdeye astar uygulanmış, alt gövdeye astar akmış. tek dikey kuplu, gövde üzerinde yatay yivler yer alıyor.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Lekane

Kat. No.: 37
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GMZ 1
Fig. 11
Ağız çapı: ?
Yükseklik: 15.1 cm
Kil rengi: 5 YR 7/4 pink
Tanımı: Lekane ağız ve gövde parçası. Mika katkılı hamurlu, hafif sarkık geniş ağız tablalı, oval formu, gövde altına doğru daralan profilli.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

Kat. No.: 38
Buluntu alanı ve Kodu: Sur Sektörü - GOT 1
Fig. 11
Ağız çapı:?
Yükseklik: 9 cm
Kil rengi: 2.5 YR 7/6 light red
Tanımı: Lekane ağız, gövde ve kulp parçası. Kireç ve mika katkılı hamurlu, sarkık geniş ağız tablalı, yatay silindirik kulplu, gövde üzeri yatay olarak yivlendirilmiş. Olasılıkla oval formlu.
Tarih: MS 2-3. yüzyıl

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

KAYNAKÇA

ABADIE REYNAL, C. 2007.
La Céramique Romaine d'Argos: fin du IIe Siècle Avant J-C-fin du IVe Siècle Après J-C. Atina.

ABADIE REYNAL, C./SODINI, J.P. 1992.
La Céramique Paléochrétienne De Thasos (Aliki, Delkos, Fouilles Anciennes), Études Thasiennes XIII. Athens.

AÇAR, E. 2017.
Antandros Nekropolü Geç Roma Yerleşimi. Ege Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir.

AKTAŞ, R. 2018.
Antandros Kazısı Yamaç Ev Roma Dönemi Seramikleri. Ege Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir.

AKYÜREK, N.E. 1992.
"*Terra Sigillata aus dem Heiligtum des Apollon Smintheios*", **AMSt 8, Studien zum Antiken Kleinasien II:** 125-166.

ANDERSON STOJANOVİC, V.R. 1992.
Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery. Princeton/ New Jersey.

ATEŞ, G. 2003.
Die Rote Feinkeramik von Aizanoi als Lokaler Kulturträger, Zentrum für Altertumswissenschaften Institut für Klassische Archäologie (Unpublished PhD Thesis). Heidelberg.

ANSELMINO, L. / CARANDINI, A. / PAVOLINI, C. / SAGUI, L. / TORTORELLA, S. / TORTORICI,E. 1981.
Enciclopedia Dell'arte Antica Classica e Orientale. Atlante delle Forme Ceramiche I, Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo, (Medio E Tardo Impero), Vol. I, Roma.

AYAZ, M. 2014.
Assos Kuzey Stoası Kırmızı Astarlı Roma Seramiği. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale.

BAILEY, D. M. 1988.
A Catalogue of the Lamps in the British Museum III: Roman Provincial Lamps. London.

BARR, R.L. 1996.
"*Greek and Hellenistic Lamps from Ilion*", **Studia Troica 6:** 159-200.

BERNDT, M. 2003.
Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Milet (1992-1999): Kaiserzeitliche und frühbyzantinische Keramik, Internationale Archäologie 79. Rahden.

BRUNEAU, P. 1965.
Exploration Archéologique de Délos: Faite par l'École Française d'Athènes: Les Lampes Fascicule XXVI. Paris.

CHARLESTON, R. J. 1955.
Roman Pottery, London.

CHRZANOVSKI, L. / ZHURAVLEV, D. 1998.
Lamps from Chersonesos in the State Historical Museum-*Moscow*. Roma.

DELLO PREITE, A. 1997.
"*Sigillata 'Late Roman C' (Phocaean Red Slip Ware*", **Gortina II: Pretorio il Materiale degli Scavi Colini 1970-1977**. (Ed. A. Di Vita-A. Martin), Atina: 155-192.

DİKBAŞ, G. 2008.
Die Graue Keramik von Aizanoi von der späten Eisen zeit bis zur Spätantiken Zeit, Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades im Fach Klassische Archäologie an der Philosophischen Fakultät der Universität zu Köln.

DOKSANALTI, E.M. 2006.
Knidos Kap-Kario Kazı Alanı. Selçuk Üniversitesi, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya.

EIWANGER, J. 1981.
Demetrias IV: Keramik und Kleinfunde aus der Damokratia-Basilika in Demetrias. Teil I-II, band 25-26. Bonn.

ERGÜRER, H.E. 2012.
Parion Roma Dönemi Seramiği. Atatürk Üniversitesi, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzurum.

EROL, D. 2007.
"*Smyrna Devlet Agora Buluntusu Terra Sigillataları*", **Byzas 7:** Çanak, Akdeniz ve Çevresindeki Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik ve Ortaçağ Seramiği ve Mimari Seramiği, (Ed. B. Böhlendorf-Arslan/A.O. Uysal/J. Witte-Orr), İstanbul: 73-96.

ETTLINGER, E. / HEDINGER, B. / HOFFMANN, B. / KENRICK P.M. / PUCCI, G. / ROTH-RUBI, K. / SCHNEIDER, G. / SCHNURBEIN, S. / WELLS, C.M. / ZABEHLICKY-SCHEFFENEGGER, S. 1990.
***Conspectus Formarum Terrae Sigillatae Italico Modo Confectae*, Materialien zur Römisch-Germanischen Keramik,** heft, 10, Bonn.

FIRAT, M. 2011.
Phokaia Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları. Ege Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir.

FULFORD, M.G. / PEACOCK, D.P.S. 1984.
Excavations at Carthage: The British Mission; The Avenuedu President Habib Bourguiba, Salammbo: The Pottery and Other Ceramic Objects from the Site, vol. I, 2. Sheffield.

FULFORD, M.G. / PEACOCK, D.P.S. 1994.
Excavations at Carthage: The British Mission; The Circular Harbour, North Side, The Pottery, Vol. II,2: Oxford.

GASSNER, V. 1997.
Das Südtor der Tetragonos Agora: Keramik und Kleinfunde, Forschungen in Ephesos XIII/1/1. Wien.

GREEN, T. 2010.
From Rome to Byzantium: Trade and Continuity in the First Millennium AD. Bristol.

GOETHERT POLASCHEK, K. 1985.
Katalog der Römischen Lampen des Rheinischen Landes museums Trier, Trierer Grabungen und Forschungen, band XV. Mainz Am Rhein.

GÜNGÖR, E. 2005.
Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği. Dokuz Eylül Üniversitesi, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir.

GÜRLER, B. 1987
Anadolu'da Roma Dönemi Evleri, İzmir.

HAYES, J. W. 1972.
Late Roman Pottery. London.

HAYES, J. W. 1980.
A Supplement to Late Roman Pottery. London.

HAYES, J. W. 1983.
"*The Villa Dionysos Excavations, Knossos The Pottery*", **The Annual of the British School at Athens,** Vol. 78: 97-169.

HAYES, J. W. 1985.
Enciclopedia Dell'arte Antica Classica e Orientale. Atlante dele Forme Ceramiche II, Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo, (Tardo Ellenismo e Primo Impero), Vol. II. Roma.

HAYES, J. W. 1991.
Paphos III: The Hellenistic And Roman Pottery. Nicosia.

HAYES, J. W. 1995.
"*An Early Roman Well Group from The Troia Excavations 1992*", **Studia Troica 5**, 1995, 185-196.

HAYES, J. W. 2000
"*From Roma To Beirut and Beyond: Asia Minor and Eastern Mediterranean Trade Connections*" **Rei Cretariae Romanae Favtorvm Acta,** *36*: 285-297.

HAYES, J. W. 2008.
The Athenian Agora: Roman Pottery Fine-Ware Imports, Vol. 32. New Jersey.

HEATH, S./TEKKÖK, B. 2007-2008.
Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia). USA.

HEIMERL, A. 2001.
Pergamenische Forschungen 12: Die Römischen Lampen aus Pergamon vom beginn der Kaiser zeit bis zum Ende des 4. Jhs. N. Chr. Berlin-New York.

HELLSTRÖM, P. 1965.
Labraunda: Swedish Excavations and Researches, Pottery of Clasical and Later Date Terracotta Lamps and Glass, Vol. II, Part 1. Lund.

ISTENIC, J. / SCHNEIDER, G. 2000.
"*Aegean Cooking Ware in the Eastern Adriatic*", **Rei Cretariae Romanae Favtorvm Acta 36***:* 341-348.

JONES 1950
"*Pottery*", **Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, The Hellenistik and Roman Period,** Vol. 1, 149- 296.

KENRICK, P.M. 1985.
Excavation at Sidi Khrebish Berenice (Berenice), Vol. III, 1, Supplements to Libya Antiqua 5. Tripoli.

KENYON, K.M./CROWFOOT, J. W./CROWFOOT, G. M. 1957.
Samaria Sabaste III: The Objects from Samaria, London.

KLENINA, J.E. 2004.
Ceramic Vessels from the 2nd-3rd Centuries in the Villa Rustica 'Bliznetsy'. Poznan.

KÖRSULU, H./ERGÜRER, H.E. 2019.
"*Isauria Kenti Philadelphia'dan (Karaman-Ermenek-Gökçeseki) Doğu Sigillata A (DSA) Seramikleri (Eastern Sigillata A (ESA) Ceramics From The Isaurian City Of Philadelpheia (Karaman-Ermenek-Gökçeseki))*", **Cedrus VII:** 365-387.

KOZAL, E. 2001.
"*Studies in Roman Ilion: The Lower City. Stratified Domestic Assemblages*" **Studia Troica 11:** 309-342.

KRAMER, N. 2004.
Gindaros: Geschichte und Archäologie einer Siedlung im Nordwestlichen Syrien von Hellenistischer bis in Frühbyzantinische Zeit, Internationale Archäologie, 41. Rahden.

LADSTATTER, S. 1998A.
"*Feinware Oder Dünnwandige Keramik*" **RCRFragmenta, Beiträge zur Keramik in Ephesos. Herausgegeben anläßlich des XXI. Internationalen RCRF-Kongresses in Ephesos and Pergamon 1998:** 32-33.

LADSTATTER, S. / SAUER, R. 2005.
"*Late Roman C-Ware und Lokale Spätantike Feinware aus Ephesos*", **Archaologishe Forschungen 13: Spätantike und Mittelalterliche Keramik aus Ephesos, Österreichischen Akademie der Wissenschaften***:* 143-201.

LE QUIENS, M. 1958.
Oriens Christianus I, Graz.

LESLIE SHEAR, T. 1922.
"*Sixth Preliminary Report on the American Excavations at Sardes in Asia Minor*", **American Journal of Archaeology***,* Vol. 26, No. 4: 389-409.

LOESCHCKE, S. 1912.
"*Sigillata-Töpfereien in Tschandarlı*", **Athenischen Mitteilungen XXXVII**: 344-407.

MALAMIDOU, V. 2005.
"*Roman Pottery in Context: Fine and Coarse Wares from five sites in North-Eastern Greece*", ***British Archaeological Reports International Series, No. 1386:*** 1-249.

MANDRUZZATA, L. / TIUSSI, C. / DEGRASSI, V. 2000.
"*Appunti Sul l'Instrumentum D'Importazione Grecaed Orientale ad Aquileia*" **Rei Cretariae Romanae Favtorvm Acta 36**: 359-364.

MARTIN, A. 1997.
"*Sigillata Orientale C*", **Gortina II: Pretorio il Materiale degli Scavi Colini, 1970-1977,** (Ed. A. Di Vita-A. Martin). Atina:130-131.

MERİÇ, R. 2000.
"*Ein Ephesischer Schachtbrunnen: Chronologie und ausgewahlte Funde der Späthellenistisch -Römischen Zeit*", **Rei Cretariae Romanae Favtorvm Acta 36**: 91-96.

MERİÇ, R. 2002.
Forschungen in Ephesos, IX/3: Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos. Wien.

MEYER SCHLICHTMANN, C. 1988.
Pergamenische Forschungen 6: Die Pergamenische Sigillata aus der Stadtgrabung von Pergamon, Mitte 2. Jh. v. Chr.-Mitte 2. Jh. n. Chr*,* Berlin/New York.

OSWALD. F. / PRYCE, T.D. 1920.
An Introduction to the Study of Terrasillata Treated from a Chronological Standpoint. London.

ÖZBÜTEV, G. 1994.
M.S. 3. Yüzyıl Phokaia Kaba Mutfak Keramiği. Ege Üniversitesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir.

ÖZDEMİR, B.Ş. 2009.
Patara Roma Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri. Akdeniz Üniversitesi, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya.

ÖZDİLEK, B. 2017.
"*Andriake Sinagogu'ndan Ele Geçen DSA Grubu Seramikler (ESA Group Ceramics Obtained From Andrıake Synagogue)*", **CEDRUS V**: 337-395.

PAGENSTECHER, R. 1913.
Expedition Ernst von Sieglin, Ausgrabungen in Alexandria, Die Griechische-Ägyptische Sammlung Ernst von Sieglin, III.3.

POLAT, G. 2002
"*Antandros*" İzmir Kent Kültür Dergisi, Sayı 5: 154-159.

POLAT, G. 2012.
"*Antandros*", **Ege Üniversitesi Arkeoloji Kazıları,** (Ed. A. Çilingiroğlu, Z. Mercangöz, G. Polat), İzmir: 209-230.

POLAT, G. / POLAT, Y. / YAĞIZ, K. / ZUNAL, O. 2007.
"*Antandros 2006 Yılı Kazıları*", **29. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt 2: 455-476.

POLAT, G. / POLAT, Y. / YAĞIZ, K. / ZUNAL, O. 2009.
"*Antandros 2008 Yılı Kazıları*", **31. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt 4: 1-22.

POLAT, G. / POLAT, Y. / YAĞIZ, K. / AKTAŞ, R. / ACAR, E. 2010.
"*Antandros 2009 Yılı Kazıları*", **32. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt 3: 98-121.

POLAT, G. / POLAT, Y. / YAĞIZ, K. / ÜNEY, S. / AKTAŞ, R. / ACAR, E. / ARKAN, Z.D. 2011.
"*Antandros 2010 Yılı Kazıları*", **33. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt 1: 271-294.

POLAT, G. / POLAT, Y. / YAĞIZ, K. / ÜNEY, S. /AKTAŞ, R. / ARKAN, Z.D. / ÜNEY, A. / CUMALIOĞLU, A. / ACAR, E. / KIRAÇ, E. 2014.
"*Antandros 2013 Yılı Kazıları*", **36. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt 3: 135-158.

RILEY, J.A. 1979.
Excavations at Sidi Khrebish Berenice (Berenice): The Coarse Pottery, Supplements to Libya Antiqua V.II. Tripoli: 91-466.

RILEY, J. A. / SIDEBOTHAM, S. E. / ZITTERKOPF, R. E. 1991.
"*Survey of the 'Abu Sha'ar-Nile Road: The Pottery*", **American Journal of Archaeology***,* Vol. 95, No. 4: 600-619.

ROBERT, P. / ALBARELLA, U. / CEGLIA, V. 1993.
"*S. Giacomo Degli Schiavoni (Molise): An Early Fifth Century AD Deposit of Pottery and Animal Bones from Central Adriatic Italy",* **Papers of the British School at Rome 61:** 157-230.

ROBINSON, H.S. 1959.
The Athenian Agora: Pottery of the Roman Period Chronology, Vol. 5. New Jersey.

ROOVERS, I. 1993.
"*The Lamp*", **Sagalassos I: First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991),** Part, III, Chapter, 7 (Ed. M. Waelkens). Leuven: 153-162.

SCHRUNK, I.D. 1984.
Late Roman Red Slipped Wares from Diocletian's Palace at Split, Yugoslavia. The University of Minnesota, The Degree of Doctor of Philosophy. (Unpublished PhD Thesis). Minnesota.

SEZGİN, K. 2010.
Assos Kuzey Stoasının İnşası ve Kullanım Evreleri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale.

SLANE, K.W. 1990.
Corinth: The Sanctuary of Demeter and Kore: The Roman Pottery and Lamps, Vol. XVIII, Part, II. Princeton/New Jersey.

TEKKÖK BİÇKEN, B. 1996.
The Hellenistic and Roman Pottery from Troia: Second Century B.C. to Sixth Century A.D. The Faculty of the Graduate School University of Missouri-Columbia, (UMI Diss Publ). United States.

TEKKÖK, B. / WALLROADT, S. / GÜNDEM, C.Y. / ROSE, C.B. 2001.
"*Two Roman Wells in the Lower City of Ilion. Quadrats C29 and w28*." **Studia Troica 11:** 343-382.

TEMEL, A. 2015.
Alabanda Payandalı Sarnıç Hellenistik ve Roma Dönemi Seramikleri. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Aydın.

UYGUN, Ç. 2011.
PATARA IV.2, Tepecik Kırmızı Astarlı Seramikleri (İ.Ö. 2.YY – İ.S. 4. YY), İstanbul.

VAPUR, Ö. 2011.
"*Menderes Magnesiası Theatron Kazısı Seramik Buluntuları*", **Anadolu/Anatolia 37:** 143-193.

YILDIZ, V. 2006.
Tarsus Cumhuriyet alanı Kazısında Bulunan Doğu Sigillataları A Gurubu Seramikleri. Selçuk Üniversitesi, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya.

WAAGE, F.O. 1933.
"*The Roman and Byzantine Pottery*" **Hesperia,** Vol. 2, No. 2: 279-328.

WAAGE, F.O. 1948.
Antioch on the Orontes, IV.i: Ceramics and Islamic Coins. Hellenistic and Roman Tableware of North Syria. Princeton.

WINTERMEYER, U. / BUMKE, H. / JÖHRENS, G. 2004.
Die Hellenistische und Frühkaiserzeitliche Gebrauchskeramik: Auf Grundlage der Stratifizierten Fundkeramik aus dem Bereich der Heiligen Strasse. Mainz am Rhein.

ZELLE, M. 1990.
"*Terra Sigillata*", **Asia Minor Studien, Band 2, Ausgrabungen in Assos**: 97-136.

ZELLE, M. 1997.
Asia Minor Studien: Die Terra Sigillata aus der Westtor-Nekropole in Assos. Band 27. Bonn.

DOI: 10.22520/tubaar.2021.28.001

ZELLE, M. 2003.
"*Funde spätantiker Sigillata in Assos*", **Römische Keramik Herstellung und Handel, Kolloquium Xanten**, **15-17.06.2000:** 77-106.

ZHURAVLEV, D. / TUROVA, N. 2012.
"*Ancient Clay Lamps of the Yalta Historical-Literary Museum* (Античныеглиняныесветильникиялтинскогоисторико-литературногомузея)" Боспорскиеисследования **(Bosporus Studies)**: 335-400.

KISALTMALAR

MÖ: Milattan Önce
MS: Milattan sonra
Vd.: ve diğerleri
Fig.: Figür
Kat. No: Katalog No
Bkz.: Bakınız
ÇN: Çizim No
Lev.: Levha
Taf.: Tafel
Pl.: Plate
Tab.: Tablo